Anul II. No. 4. — 8 PAGINI 3 LEI — Luni, 28 Ianuarie 1935

Palatul Cultural 55 Arad

GAZETA ANTIREVIZIONISTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, STR. NICU FILIPESCU 30.

Organ săptămânal de documentare
Redactor și proprietar: ISAIA TOLAN

ABONAMENTE: Pe un an 130 lei, pe 6 luni 70 lei.
Pentru țărani și muncitori: 90 lei, pe 6 luni 50 lei.
Autorități, instituțiuni, întreprinderi 500 lei.
Autorități și instituțiuni sătești 200 lei.

Pentru cetitorii cărora le trimitem numere de probă

Rugăm pe onoraţii cetitori cărora li se trimit numere de probă din „Gazeta Antirevizionistă", să nu ni trimită 'napoi în cazul că n'ar vrea să se aboneze, deoarece primirea lor nu-i obligă la nimic.

Le trimitem gazeta gratuit, de probă, o lună de zile (patru numere). De-acoalea 'ncolo o trimitem numai celor cari se abonează şi-şi plătesc înainte modestul abonament, redus dela Anul Nou la 130 de lei pe an şi la 70 de lei pe-o jumătate de an, iar pentru ţărani la 90 de lei pe an şi la 50 de lei pentru jumătatea de an.

Altă unelţire

La Budapesta se înfiinţează acum o aşa-zisă cameră a scriitorilor, din care vor face parte şi scriitorii unguri din statele succesoare.

E vorba despre un organ prin care guvernul maghiar să controleze sub raport iredentist pe scriitorii unguri din România, Cehoslovacia şi Iugoslavia, şi să-i subvenţioneze, direct sau prin editări.

In hoc signo!...

— A vorbit în ziua Unirii conştiinţa ţării —

Ţara românească a trăit Joi, ziua Unirii, momente de înălţătoare înălţare. Au fost momente nespus de dureroase, pentrucă nu poate fi nimic mai dureros in viaţa unui popor ca înrobirea, şi trădare fusese aceea care ni-a strâns la 24 Ianuarie la Iaşi; dar ce poate fi totodată mai înălţător, decât privelişte obşteştii solidarităţi la sancţiunea unei trădări? Ţara a dovedit că s'a redeşteptat in sufletele românesti conştiinţa naţională. A dovedit că am inaintat in privinţa aceasta cât nu ni-am fi putut-o închipui cu câtăva vreme in urmă. Chiar dacă vremelnic glasul acestei conştiinţe nu va fi ascultat, ne rămâne mulţumirea, apoi egală cu aceea ce ni-ar fi dat o ascultare a glasului conştiinţei obşteşti: că avem din nou ţara noastră o conştiinţă, o conştiinţă naţională, peste care va trece curând vremea să nu se mai poată trece.

Marea manifestaţie din Capitală

Protestul ţării s'a ridicat in ziua de astă, in urma apelului d-lui Stelian Popescu, preşedintele Ligii Antirevizioniste, in contra insului care a putut rosti in parlament din pe banca ministerială vorba „n'avem drept să cerem reromânizare a oraşelor din Ardeal, pentrucă am moştenit oraşe cu o majoritate de puţin 90 la sută străini, cari in ele drepturi istorice, cotitate. S'a răspuns acestui grozav neadevăr cu demonstraţii mari in toată ţara. Şi in chip strălucitor, in fruntea demonstraţiilor acestora a fost capitala, Bucureştii. Manifestaţia ce a avut loc la Bucureşti in sala Marna sub preşedinţia d-lui Stelian Popescu, va rămânea o pagină glorioasă in istoria redeşteptării conştiinţei naţionale.

Cuvântul d-lui Stelian Popescu, preşedintele Ligii Antirevizioniste

Demonstraţia dela Bucureşti s'a inceput cu următoarele cuvinte rostite de d. Stelian Popescu, preşedintele Ligii Antirevizioniste:

D. STELIAN POPESCU, Preşedintele Ligii Antirevizioniste

„Ziua de 24 Ianuarie este cea mai mare sărbătoare a neamului românesc.

In ziua aceasta s'a pus piatra de temelie a măreţei clădiri care trebuia să fie statul român şi România Mare de azi. Piatra aceasta a fost alcătuită din sângele din oasele, din suferinţele de secole ale moşilor şi strămoşilor cari au adormit cu gândul, că visul lor, România Mare, tot se va indeplini odată, fiindcă instinctul de neam le arăta că altfel nu se poate, că altfel n'ar fi dreptate in lume, că altfel n'ar mai fi şi un Dumnezeu pentru România.

Fără 24 Ianuarie 1859 n'ar fi fost posibile nici INDEPENDENŢA, nici REGALITATEA, nici INTREGIREA.

De aceea se cuvine ca tot românul să sărbătorească in fiecare an Invierea Mân-

Urmează in pag. 4.

După plebiscitul din Saar şi după pactul dela Roma

Plebiscitul din Saar a adus Europei o mare uşurare: indulcirea raporturilor dintre Germania şi Franţa. Nădejdea că plebiscitul va avea această urmare, nu s'a desmintit. Hitler a anunţat solemn, incă din ziua când s'a publicat rezultatul votării, că Germania nu mai are faţă de Franţa nicio pretenţie.

Dar rezultatul atât de neaşteptat al plebiscitului (90 la sută dintre voturi date Germaniei!) a avut şi-o altă urmare: că a aţâţat nespus jinduirile pan-teutonice, punând ca niciodată dela războiul incoace chestiunea primejdiei expansiunii nemţeşti: de-o parte prin anexarea Austriei, de alta prin anexarea unui ţinut al Lituaniei. Chestiunea austriacă rămâne deci şi mai mult decât pân'aci la ordinea zilei. Tot atunci la Danzig se face agitaţie să se ceară la Liga Naţiunilor alipirea acestui oraş liber la Germania. In ce priveşte ţinutul Memel din Lituania, se pare că-i şi mai curând ameninţat decât Austria. *Germania a făcut concentrări la graniţă (unele telegrame le-au desmintit, fireşte), iar Lituania a răspuns mobilizând rezerviştii şi intărindu-şi frontiera.*

Ameninţarea nemţească nu se opreşte aci. Ziarele germane au inceput să reclame şi Tirolul italian, ceea ce a produs o mare furie la Roma.

Urmarea plebiscitului din Saar la saşii dela noi

Oficiosul partidului maghiar dela Cluj, „Keleti Ujság", a publicat la 25 crt. o ştire deosebit de interesantă. Şi anume: că plebiscitul din Saar a reuşit să facă intre saşii dela noi ceea ce nu reuşiseră o mulţime de 'ncercări: să impace pe hitleriştii cu antihitleriştii episcopului Glondys. In hotărirea ce s'a luat se spune pe faţă — precum arată ziarul maghiar — că impăcarea e datorită Saarului, — adecă politicii noi, de strângere a rândurilor nemţeşti in vederea atingeriii unor noi scopuri de expansiune, ce-a fost dictată dela Berlin. Odată cu 'mpăcarea dintre hitleriştii şi dintre tabăra episcopului Glondys, s'a hotărit să se strângă rândurile sociale ale saşilor, prin cultivarea şi mai mult decât până acum a aşa-ziselor „vecinătăţi".

Se pune ceva la cale la Londra

După călătoria dela Roma, incheiată cu pactul italo-francez, D. Laval, ministrul de externe al Franţei, are de făcut zilele acestea o călătorie la Londra, iar inainte de Paşti una la Berlin.

In legătură cu călătoria la Londra s'a publicat in ziarul parisian „L'Oeuvre" o ştire de adevărată senzaţie. Guvernul francez ar urma să propună guvernului german o formulă, prin care să se modifice anumite clauze ale tratatului de pace dela Versailles, cu condiţia ca Germania să reintre în Liga Naţiunilor. Formula s'ar referi la egala 'ndreptăţire de a se inarma, pe care o cere Germania, şi pe tema căreia Germania s'a retras din societatea Naţiunilor. Franţa pune acestei inţelegeri condiţia, ca Anglia să-i dea anumite garanţii, apoi ca Franţa să-şi poată organiza forţele sale militare, şi 'n rândul al treilea ca să fie de aceeaşi părere şi ceilalţi aliaţi.

Răspântia ungurească

Ungaria stă dela pactul dela Roma incoace ca ursul pe foc, ca fierul intre ciocan şi nicovală.

I s'au pus, toate de-odată, cele mai grele probleme cu putinţă, deopotrivă interne şi externe. Invitaţia dela Roma, ca să incheie cu statele succesoare inţelegeri prin cari să se angajeze că nu va incerca nimic in contra integrităţii lor teritoriale şi că nu se va amesteca in chestiunile lor interne (adecă nu va mai face iredentism şi nu va mai aţâţa minorităţile maghiare) o sileşte de o parte să recunoască 'n faţa cetăţenilor ei că i-a purtat cu minciuna când i-a amăgit 15 ani in şir cu iluzia revizuirii, iar de altă parte ridică la suprafaţă la ea acasă toate acele mari probleme interne: reforma agrară, reforma electorală, egalitatea de drepturi, dela cari căutase să abată atenţia prin aţâţările revizioniste. Totatunci pactul dela Roma o punea categoric să aleagă intre una sau alta: intre blocul italo-francez, şi intre Germania. Iar dilema aceasta e grozavă pentru Ungaria: a merge cu Italia şi cu Franţa, inseamnă a renunţa la iredentism şi a aduce in ţară reforme sociale şi politice in contra clasei aşa-zise istorice; a merge cu Germania inseamnă a alege o tovărăşie care de-o parte nu-i revizionistă, pentrucă Germania n'are cu pacea dela Trianon nimic ci numai

Urmează in pag. 8.

Răboj cu de toate

Se „reînfiinţează" Paradisul

Citim în n-rul din 17 crt. al oficiosului revizionist „Pesti Hirlap", că guvernului statului asiatic Irak s'a apucat de-o treabă mare, asemenea aceleia pentru care au fost pedepsiţi în vremile străvechi babilonienii. Vrea adecă să reînfiinţeze Paradisul, fiindcă după unii oameni de ştiinţă, Edenul biblic a fost în ţara da astăzi a Irakului, şi vrea să cheltuie cu-această transformare a respectivei părţi pustii a ţării un milion de lire englezeşti

Cititorii vor fi 'nţeles că-i vorba de-o nouă atracţie turistică, şi-atât. Fiindcă, după toate capetele, paradisul nu consta numai în frumuseţi naturale, ci întâi de toate într'o stare sufletească ce nu cunoştea răutăţile.

Chiar şi-aşa însă, dacă nu se va reînfiinţa Edenul decât ca atracţie turistică, el va rămânea imperfect, atâta vreme cât guvernul Irakului nu va lua cunoştinţă de teoria istoricului ungur Horváth, după care întâii oameni din lume, adică cei doi locuitori ai Paradisului, Adam şi Eva, au fost unguri pet-beget. Il propunem deci guvernului din Irak să-şi populeze noul paradis cu câteva ipochimene din pusta Ianka. Altfel riscă să-i facă contrapropagandă domnii dela Budapesta, mai ales grijulii sum sunt ca să-şi facă Budapesta lor supremă atracţie a turismului din toată lumea. De altfel „Pesti Hirlap" a şi 'nceput să-şi bată joc de ideea conducătorilor Irakului. N'ar strica deci să se pună încă depe-acuma bine guvernul din Irak cu Liga Revizionistă maghiară.

In chipuri şi icoane

Deşi mijloacele noastre modeste nu ne permit să reproducem clişee din presa budapesteană, cititorii „Gazetei Antirevizioniste" cam cunosc caricaturile şi celelalte chipuri cu cari distrează opinia publică maghiară presa aceasta. De-o pildă, n'au putut de sigur să uite cum a instigat presa maghiară în contra lui Barthou în urma vizitei sale 'n România, spânzurându-i de-un copac, sau arătându-i ca o momâie umplută cu paie, căreia „deşteptaţii" dela Budapesta îi dau foc în pieţele publice. Alături de caricaturi sau de chipuri de aceastea, aţâţătoare, iredentiste, presa budapestană mai publică însă câteodată şi ilustraţii de-ale stărilor din Ungaria. Nu de alta, ci ca să nu-şi piardă cititorii, cari oricât ar fi de îndobitociţi de iredenta lui Herceg Ferenc sau a lui Urmánczy, tot nu pot să atribue numai Trianonului toate necazurile câte le îndură. Astfel s'au publicat astă vară două foarte nostime clişee în oficiosul Ligii Revizioniste „Pesti Hirlap", după consiliul de miniştri de trei zile, ţinut de guvernul generalului Gömbös la umbra codrilor din Bakony, vestiţi ca adăpost de haiduci şi de bandiţi. Intr'unul din clişeele acestea, erau aliniaţi miniştrii d-lui Gömbös, toţi în uniformă de jandarmi cu pană de cocoş, stând la pândă în calea marelui „bandit" care e chestia latifundiilor. „De data asta — spunea în legenda caricaturii capul poterei, generalul Gömbös — banditul ăsta nu ne mai scapă!" In a doua caricatură, tot explicaţie a consiliului de miniştri din codrul bandiţilor, era prezintat ca bandit ministrul de finanţe Imredy, ieşit în calea cetăţenilor cu revolverul şi cu apostrofa clasică: „Punga sau vieaţa!"

Acum s'a publicat tot în „Pesti Hirlap" (nr. din 17 crt.) şi tot despre Imredy, o caricatură de asemenea nostimă. Imredy acesta, trecut după Crăciun dela ministerul de finanţe în fruntea Băncii Naţionale a Ungariei, s'a dus la Geneva, să raporteze cum îşi întrebuinţează Ungaria încasările. Şi se prezintă Ligii Naţiunilor (în caricatura lui „Pesti Hirlap") cu o presă (pe înţelesul obştesc din părţile noastre: cu un şitău) din care ies bani. E, adecă, personificatorul clasic al fiscalităţii. Liga Naţiunilor îl felicită pe drept cuvânt (tot cu cuvintele lui „Pesti Hirlap"), spunându-i că nu putea guvernul maghiar să găsească pe cineva mai nemerit la Banca de emisiune, decât pe el „care a dovedit că ştie cum să preseze" (cum să strângă şităul).

Să reţinem această glumă a oficiosului Ligii Revizioniste, pentrucă-i o recunoaştere în plus a ceea ce s'a mai arătat în ziarul nostru (după interpelările din parlamentul maghiar), că nicăieri pe lume impozitele nu-s aşa de mari şi nu se încasează cu atâta barbarie ca 'n Ungaria.

Un şantaj care nu prinde

Directorul ziarului eckhardist „Uj Magyarság" e om deştept. Cam tot la săptămâna, la două, are de spus câte ceva ce n'ar spune-o sub iscălitură, şi atunci o iscăleşte, dar o dă ca dialog auzit în autobus. Vorbeşte, cică, X cu Y, şi d. Milotay, directorul ziarului lui Eckhardt, notează.

Aşa şi-a notat pentru n-rul din 18 crt. al ziarului său un dialog referitor, între altele, la plebiscitul din Sar. Aflăm astfel că pasagerii X şi Y sunt tare încântaţi de procedeul Austriei, care exploatează şi chestia Sarului ca pe toate chestiile ivite dela război încoace în Europa, pe planetă, în lună sau aiurea: cerând adecă Ligii Naţiunilor sau statelor apusene un nou împrumut, ca să nu trebuiască s'ajungă în braţele Germaniei.

Concluzia (nu a d-lui Milotay, fireşte, ci a lui X şi Y din autobus): aşa să facă şi Ungaria.

Adevărat că Ungaria n'a avut nevoie de sfatul d-lui Milotay (adecă al pasagerilor din autobus). Fiindcă, odată cu dosarul privitor la ancheta chestiei cu pusta Janka, s'a repezit la Geneva cu o cerere de împrumut.

Se vede însă că nici şantajul unguresc nu prinde totdeauna. Fiindcă semificiosul guvernului maghiar a publicat zilele trecute o desminţire: că nu-i nimic adevărat din ce spuneau cu o zi în urmă unele ziare, că Ungaria ar umbla după un împrumut extern. Vorba ceea; de unde nu-i foc, nu iese fum...

Tatăl Pan-Europei

Fiindcă se vorbeşte şi la noi cam mult despre mişcarea paneuropeană a contelui Coudenhove-Kalergi (ne avem doar şi noi internaţionaliştii noştri — şi 'ncă câţi! — cari d'abia aşteaptă să se ivească câte o formulă pentru desfiinţarea graniţelor, ca să şi-o însuşească şi să o propage) socotim nemerit să reproducem ceea ce a arătat în „Pesti Hirlap" din 17 crt. publicistul Harsányi Zsolt, relativ la genealogia cu adevărat internaţională a lui Coudenhove-Kalergi, părintele spiritual al Pan-Europei.

Iată care au fost înaintaşii din vremile mai aproape de noi ai acestui propagandist al unei Europe fără hotare:

Străbunica sa, contesa Maria Nesselrode, a fost fiică de poloneză şi de conte neamţ. S'a măritat cu Jean de Kalergis, grec în slujba Rusiei, descendent din grecul veneţian Kalergis, care ajutase cu averea sa uriaşă pe Dogele Vendrami, în lupta dela Lepanto, şi drept răsplată a căpătat mâna fetei acestuia.

Din această primă căsătorie a avut o fată, măritată cu contele din diplomaţia austriacă Franz Coudenhove, descendent dintr'o familie belgiană, sau mai precis nord-brabantă. Din căsătoria aceasta s'a născut diplomatul austriac Henric Coudenhove, care a luat de nevastă pe aristocrata japoneză Mitsa Aoyama, şi spre a se deosebi de alte ramuri ale familiei, şi-a adaos la numele de Coudenhove numele de Kalergi. Părintele Pan-Europei s'a născut din amestecătura aceasta. „De ce origine poate fi, deci? — se întreabă d. Harsányi. Belgo-austro-ruso-germano-italiano-greco-polono-japoneză. Ba, dacă ai cerceta mai deaproape şi veacurile mai vechi ale genealogiei, ai găsi în ea şi francezi, englezi, ba chiar danezi. Ce altceva poate fi un om care are o asemenea origine, decât paneuropeist?"

Abonamente:

Pe un an 130 de lei, pe o jumătate de an 70 de lei.

Pentru ţărani şi muncitori 90 de lei pe an, 50 de lei pe jumătate de an.

Autorităţi, instituţiuni, întreprinderi 500 de lei.

Autorităţi şi instituţiuni săteşti, cazine 200 de lei.

Abonamentul se plăteşte înainte.

Cine ne câştigă şase abonaţi, primeşte gazeta gratuit. Puteţi beneficia de această înlesnire asociindu-vă şapte inşi şi trimiţând numai şase abonamente.

Ce scrie episcopul Makkai presa budapestană

Cu începere de acum trei săpămâni apar pe toată pagina întâia a n-rului de Duminică al semioficiosului „Budapesti Hirlap" nişte articole din Ardeal, vrednice de multă atenţie, pentrucă le scrie un om cu răspundere: episcopul protestant Alexandru Mkkai dela Cluj, şi pentrucă le scrie într'un spirit penmaghiar adeseori egal cu iredentismul.

In rândul trecut P. S. Sa scrisese despre ciangăii din Bucovina, în legătură cu vizita canonică ce-o făcuse acolo. Ca introducere la seria de articole ce va să urmeze, articolul despre ciangăi, deşi instigator în multe privinţe, a fost admisibil.

Articolul din 20 lanuarie a făcut un salt. Un salt atât de mare, încât vorbeşte şi de-o viitoare schimbare a graniţelor Ungariei.

E 'ntitulat „Eroism", şi vorbeşte despre eroismul ungurilor din Ardealul românesc. In introducere ni se spune că un ungur din Ungaria i-a lăudat în faţa P. S. Sale pe ungurii din Ardeal, pentrucă duc luptă de adevăraţi eroi, ceea ce — adaugă P. S. Sa — nu prea e adevărat, pentrucă eroismul li se rezumă la un cotidianism prea puţin patetic. Un alt ungur din Ungaria i-a numit pe ungurii din Ardeal laşi: ar vrea să-i vadă adecă pe baricade. Ceace îi dă episcopului şi romancierului istorico-eroic Makkai prilej să reflecteze că 'ntradevăr cotidianismul e prea vitreg cu ungurii din Ardeal, *nedându-le prilej de eroisme „pe cari cu drept cuvânt ni-le cer"* (cei din Ungaria). Să se remarce reflecţia, şi pentru aceste ciudate şase vorbe: „cu drept cuvânt ni le cer", şi pentru chestia cealaltă: că nu li se dă prilej de eroisme. *E 'n aceasta o recunoştere cât zece, a faptului că tratamentul ce-l au ungurii în România e atât de uman încât oricât ar avea instigatorii unguri să-i exploateze, instigaţia lor nu prinde!*

In continuare P. S. Sa constată, că vieaţa ungurească din Ardeal merge „dela instituţionalism spre atomizare"; în locul vieţii medievale şi oficiale adecă, îşi face apariţia o vieaţă de societăţi, de familie; cu alte cuvinte se întâmplă o retranşare.

Trece apoi la chestia „transilvanismului", gogoriţă inventată de unii unguri spre a aţâţa între români regionalismul. Se ştie ce vrea să propage gogoriţa aceasta, pentru care militantul ei cel mai înfocat, iredentistul Nicolae Krenner, a fost condamnat la Cluj în două instanţe: voieşte o comunitate de idealuri maghiaro-româno-săsească, sub cuvânt că Ardealul are un „suflet" al său, amestecătură româno-maghiaro-săsească, deosebită şi de sufletul românesc de peste munţi, şi de cel unguresc de peste Tisa; şi mai voieşte ca scop de transiţie autonomia pentru care a fost condamnat d Krenner, ea însăşi o transiţie spre altceva: spre „distinctul" suflet maghiar de peste Tisa, spre Ungaria Mare. Aşa o vedem noi şi-aşa a văzut-o toată lumea românească gogoriţa aceasta. P. S. Sa Makkai se şi plân asta. Constată că românii vorbesc şi ei de transilva vorbesc de un transilvanis lor, fără nimic comun cu rii. Saşii, la fel, au întors silvanismului maghiar sp indeosebi când se cred rită hitlerismului că au o une alci. Ungurii au rămas singuri.

Astfel deci (se 'nchide teza şi se revine la teza in e greşit a le cere ungurilo România eroisme. E destui e din partea lor lupta de conse ce o duc, cotidianismul in în care se sbat. Şi anume ca să se păstreze pe seam ghiarismului unitar.

Articolul P. S. Sale se i ie cu un postulat la adresa ghiarilor din Ungaria. Le să strălucească prin europ prin cultură, prin omenie, dreptate, prin pace internă, truca să le fie şi minorit unguri model şi 'mbărbăta pentruca „şi 'n cazul or vitoare schimbări, omenirea maghiară unul şi acelaşi p şi indispensabil factor spiri

Dar românii din Unga

Ziarul „Aradi Közlöny", care scrisese la Crăciun ca sa se 'ntinde din Panonia Slovacia până în sud estul dealui, la Sibiu, a binevo sfârşit să ia cunoştinţă că românii minoritari împilaţi, taţi cu cea mai mare sălb Se referă, adecă, la cele ce arătat deunăzi în ziarul „ versul" despre românii din garia, şi spune că aceşti ro au avut până la actuala g nare bulgărească libertate de lăsându-se sub conducea lo tele şi oraşele unde sunt în mai mare, şi dându-li-se de posibilitate de a se afirma carierele particulare. Aşa pân'acum — spune greşit „ Közlöny, care n'a luat nicio noşinţă despre vitregul trata ce l-au avut şi înainte de g narea colonelului Kimon G gheff românii de sub jugul găresc. Acum situaţia li se sc bă, prin reforma administr care vrea să-i desnaţional în chip sălbatic.

Articolul ziarului maghi încheie cu vorba că tratam acesta revoltă pe orice om cultură (deci şi pe cei din ţia lui „Aradi Közlöny"), şi această călcare de drepturi neşti e o politică neroadă, f

Aşa o fi.

Dar de ce e neroadă şi f o asemenea politică numai Bulgaria?

De ce „Aradi Közlöny", redactori cetăţeni maghiari vede tratamentul sălbatic al români, ceva mai apropiaţi, pre care ar fi cu atât mai mat să vorbească, cu cât t meotul acestora e 'n strâns gătură cu reciprocitatea toare la tratamentul maghi dela noi?

De ce nu vrea să ia cunoş despre blăstămăţia ce se s şeşte în contra românilor în garia?

Cuceririle românești orașele din fosta Ungarie

Statistici maghiare din anii 1900-1910 —

udapesti Hirlap", semiofi- l guvernului maghiar, a re- us la 20 ianuarie crt., ca ns la ce s'a scris în presa neasca 'n legătură cu neso- declarație a ministrului ndi, următoarele statistici re sporul românilor în ora- ardelene către sfârșitul erei reștl, publicate de statisti- l Kovács Alajos:

anii 1900—1910 capii de ile români cari se ocupau cele 15 județe ale Ardealu- propriu zis cu meserii in- riale, s'au sporit cu 45 la , în timp ce cei de altă na- litate, inclusiv maghiarii, sporit numai cu 33.8 la . In comerț s'au sporit în rvalul amintit cu 60.1%, în e ce sporul celorlalți a fost i de 40.7%. Sporul romă- meseriași și negustori a la fel de mare și 'n Crișana n părțile ungurene, și astfel entul pe țară al meseriașilor âni a crescut dela 4.7 la su- a 5.2 la sută, iar al comer- ților români dela 2.4 la sută la sută.

municipiile Arad, Orade, u-Mare, Timișoara, Cluj, gu-Mureș, populația indus- lă românească nu numai că dat înapoi în anii 1900-1910, în patru dintre ele s'a spo- iar cifra absolută li-a cres- în măsură cu mult mai ma- decât a celorlalte neamuri. aceste 6 orașe populația in- rială românească a crescut ntervalul amintit dela 6.9% 2%.

Se poate oare afirma după e acestea — încheie „Bud. lap" — că ungurii n'au lă- să se desvolte o clasă in- rială și comercială roma- nească, și că n'au lăsat elementul românesc să pătrundă în orașe?".

Intrebarea semioficiosului guvernului maghiar e trasă de păr. Cifrele d-lui Kovács Alajos nu dovedesc câtuși de puțin că ungurii n'au pus piedeci accesului la orașe al românilor, ci numai că românii și-au știut cuceri cu toată bărbația acest acces. Mai cu seamă e ciudată întrebarea de mai sus dupăce tocmai clasa indusrială și comercială românească a fost aceea în contra căreia a luptat mai mult în orașe șovinismul unguresc. D. Alajos Kovács adăuga la statisticile sale, că dacă procentul pe țară al meseriașilor români din orașele ardelene, crișene și ungurene a fost pe vremea ungurească așa de mic, s'a datorit acest fapt inapoierii culturale a poporului românesc. Adevărul e însă — și e știut îndeobște — că meseriașii români au fost 'nainte vreme cu mult mai mulți în orașele ardelene, crișene și ungurene ale fostei Ungarii, și au ajuns să fie așa de puțini precum i-arată statisticianul maghiar, pentrucă șovinismul unguresc li-a jurat moartea, întâi prin desființarea dela 1872 a breslelor, apoi prin înlocuirea acestora cu camerele de industrie și comerț — organizații în cari românii n'au avut niciodată cuvânt ci numai parte la sarcini — și pe urmă prin măsurile celelalte, dintre cari nu cea mai puțin sălbatică a fost refuzarea de-a primi în industrii ucenici români, și obligarea maiștorilor români ca să ia ucenici maghiari.

Acesta-i adevărul, și zădarnic se zbate Budapesta să-l falsifice.

Se pune iarăși ceva la cale

Pentru sporirea plimbărilor ungurești din statele succesoare la Budapesta —

Oficiosul Ligii Revizio- te, „Pesti Hirlap", ne in- mează în pagina econo- ă a numărului său din lanuarie crt., că autori- le maghiare vreau să fințeze viza pașapoarte- celor ce vin în Ungaria statele succesoare, și me: fără considerație la procitate, adecă fără siderație că o desfiin- ă sau ba la rândul lor tatele succesoare. „Gu- nul maghiar se stră- ște și 'n chipul acesta spune „Pesti Hirlap" — apropie de țara muti- pe ungurii din sta- succesoare."

ți înțeles, deci! Se re- oaște aci fățiș, că ne im în fața unei uneltiri entiste, care nu se poate scape atenției autorităților noastre. Deci să facă să ia aminte!

Uneltirea aceasta se pare că n'are sorți de izbândă. Cel puțin așa spune în continuare „Pesti Hirlap". De geaba renunță Ungaria la taxele de viză a pașapoartelor, dacă statele succesoare vor pune piedeci plecării ungurilor în Ungaria, cum obișnuesc s'o facă în vremea din urmă, oprindu-i pe cei ce nu-și plătesc impozitul. Pentruca să se ușureze și din partea statelor succesoare aceste plimbări cari sunt menite „să apropie de țara mutilată pe ungurii din statele succesoare", guvernul maghiar — precum ni-o spune tot „Pesti Hirlap" — va începe deci în viitorul apropiat tratative cu guvernele acestor state vecine.

Incă odată deci: guvernul nostru să ia aminte!

TOT ROMÂNUL DE BINE CITEȘTE ZIARUL

Ancheta Ungariei în chestia atentatului dela Marsilia

— Amănunte nepublicate în România ale raportului unguresc —

In timp ce puneam săptămâna trecută sub tipar „Gazeta Antirevizionistă", la Societatea Națiunilor s'a adus o hotărire puțin plăcută Ungariei, cu privire la ancheta ce zicea Ungaria că a făcut-o în chestia Marsiliei și a pustei Ianka. Ungaria ar fi voit să se cerceteze rezultatul acestei anchete la repezeală, până când toți ochii sunt ațintiți la chestia Sarului, și-apoi să se închidă repede și pentru totdeauna discuția despre vina ei în atentatul dela Marsilia. Mica Antantă nu putea primi așa ceva, și a cerut să se amâne discuția raportului unguresc pentru viitoarea adunare a consiliului Ligii, când apoi să fie luat în cea mai de aproape cercetare. Liga Națiunilor a hotărît așa cum a cerut Mica Antantă. Deci chestia vinovăției ungurești în asasinatul dela Marsilia va fi amănunțit discutată în adunarea din Februarie sau din Mai a Ligii Națiunilor.

Ce fel de anchetă a făcut Ungaria

Fiindcă presa noastră și nici chiar cea minoritară dela noi n'a arătat ce fel de constatări zice Ungaria că a făcut anchetând complicitățiie maghiare ale atentatului, vom da aci un rezumat al rezumatului ce l-au publicat la 19 Ianuarie ziarele din Budapesta.

Niciun vinovat!...

Raportul unguresc arată că ancheta n'a găsit nicio vinovăție ungurească, nici a guvernului și nici a autorităților inferioare. S'au descoperit numai unele neglijențe (totuși mai încolo se spune: „unele vinovății") ale unor autorități inferioare, cari au și fost pedepsite.

„E natural că există în Ungaria iredentism"

Ca răspuns la învinuirea iugoslavă că unele societăți iredentiste din Ungaria („Tesz" de sub șefia d-lui Gömbös, «Move» a ofițerilor, ș. a. — nenumite însă în rezumatul unguresc al raportului) au fost amestecate în complot, raportul guvernului maghiar spune «că iredentismul e urmarea naturală a păcii dela Trianon, care a creat o situație tulbure»; apoi: că au trebuit ani până să poată guvernul maghiar „să transforme" această mișcare socială într'o „forță pașnică și conservativă". (Așa se chiamă complicitatea cu atentatorii!) Pe urmă: „Dacă până la 1926 au fost acțiuni individuale, nu se poate lua nicio răspundere pentru ele." *Să reținem că răspunsul acesta se referă la acuzația, că organizațiile ungurești iredentiste lucrează în direcția Marsiliei încă din anul 1921, când s'a hotărît organizarea bandelor teroriste la propunerea lui Kánya, ministrul de externe de astăzi. Va să zică omul care s'a dus la Geneva cu raportul despre ancheta guvernului maghiar — domnul Kánya acesta, arătat cu degetul în parlamentul unguresc ca falșificator de franci și ca provocător al războiului mondial — se declară iresponsabil?*

Tăgadă pe toată linia

Raportu guvernului maghiar e numai tăgăduire dela început până la capăt.

Tăgăduește că teroriștii croați se aflau în Septemvrie la Jankapusta, și spune că croații ce se aflau acolo, cu plecat încă din Aprilie a. tr.

De notat: d. Eckhardt spusese în interviewul dat presei străine în ajunul procesului dela Geneva, că ultimii croați au plecat la 'ntâi Octomvrie, când a încetat arenda pustei!

Tăgăduește apoi că teroriștii își aveau explosibilele dela fabrica din Peremarton, deoarece după declarația dela anchetă a direcției uzinelor, „trebue să se socoată exclus ca să fi ieșit din fabrică explosibilele *pe cale legală*". Le vor fi putut avea dela clienții fabricii, — spune raportul.

Spune apoi că nu s'a dovedit că guvernul maghiar li-a dat emigranților croați arme. Aveau numai permis să poarte pistoale rotative.

Apoi: Guvernul maghiar, precum s'a dovedit prin audierile *„făcute în scopul acesta"*, n'a avut cunoștință că la Jankapuszta s'au făcut exerciții militare.

E inexact — a stabilit ancheta maghiară — că locotenent-colonelul Klar dela serviciul de spionaj din Pécs ar fi fost dirigintorul teroriștilor dela Jankapuszta; adevărat însă că 'n calitatea sa de ofițer dela serviciul informațiilor, a fost la Jankapuszta în câteva rânduri.

E neadevărat că răscoala croată ce a fost la Jankapuszta în contra șefului de banbă Percec alias Horvath, a fost reprimată de jandarmi. A fost — i-adevărat — o răscoală provocată de alimentația proastă, dar la vederea jandarmilor răsculații s'au liniștit.

E neadevărat — pentrucă așa a declarat directorul monetăriei — că banii croați ce erau în circulație la Jankapuszta, sunt bătuți la monetăria maghiară.

E neadevărat deasemenea că la procesul dela Nagykanizsa al teroristului Premet, pe care Ungaria a refuzat să-l predea Iugoslaviei, justiția maghiară a lăudat asasinatul patriotic. Așa a constatat ancheta, uitând că laudele-acestea au fost puse 'n gura magistraților dela Nagykanizsa chiar de gazetele budapestane, în dările de seamă despre proces.

In sfârșit și câteva recunoașteri

După atâtea tăgăduiri, urmează recunoașterea următoarelor lucruri:

Colonelul Percevici — cel despre care s'a spus că a venit la Jankapuszta de a tras la sorți pe atentatori — a fost în Ungaria în câteva rânduri. (Guvernul maghiar a uitat să arate: când, câtă vreme, unde).

Capul de bandă dela Jankapuszta, Percec alias Horvath, a locuit la Budapesta sub numele fals de Iosif Hador, în str. Baros 129, și a dispărut.

A fost deasemenea la Budapesta, în Noemvrie, după atentat, teroristul Servaci, cel cerut special de Iugoslavia, dar a dispărut și el.

Despre atentatorii Kralj, Pospișil, Raici, spune atât raportul anchetei, că nu-i adevărat că au avut pașapoarte maghiare. S'au dat pașapoarte la trei cetățeni iugoslavi, dar guvernul maghiar pune vina pe Liga Națiunilor, care ar fi recomandat să se dea pașapoarte la oameni cărora patria lor refuză să li le deie.

Despre pașapoartele lui Perici și Artukovici, anexate în faximile la memoriul iugoslav, raportul maghiar spune că nu se găsesc în cartoteca poliției, iar la n-rul depe ele figurează cereri pe alte nume. Ba bine că nu!

Țapi ispășitori

Guvernul maghiar mai recunoaște că serviciul eliberărilor de pașapoarte dela poliția din Budapesta e „defectuos".

Apoi: la poliția din Nagykanizsa s'au constatat vinovății în legătură cu chestia emigranților croați.

S'au aplicat deci următoarele sancțiuni:

Căpitanul de poliție Emeric Gajdán și cu Ludovic Bokor dela centrala controlului străinilor din Nagykanizsa, au fost dați afară din slujbă pentrucă „au călcat dispozițiunile referitoare la obligațiile lor oficioase». Subșeful de secție dela oficiul pașapoartelor din Budapesta, Desideriu Vimányi, a fost transferat în provincie. Maiorul Al. Deseő, insp. de jandarmerie, a fost pedepsit cu închisoare de cameră și propus pentru transferare. Ajutorul de sublocot. Ioan Ferencz și ajutorul de sublt. Ioan Czinka, amândoi din jandarmerie, au fost pedepsiți cu câte 30 de zile închisoare și cu transferare.

ȘTIRI

Precum arată „Magyarság" in n-rul din 17 crt., guvernul maghiar va aduce zilele acestea o lege prin care institue două impozite noua: un impozit pe cei ce nu se 'nsoară, și un impozit pe 'nsurații cari nu fac copii.

*

La „Magyar Szinház" din Budapesta se joacă o piesă privitoare la Bihor. O piesă despre gentrii maghiari de dinainte de razboi ai Bihorului. Rolul principal il are Marișka Rökk, artista cu care niște domni români au cheltuit astă vară la Budapesta trei sute și nu știu câte zeci de mii de lei in două zile.

Retractările ministrului V. Iamandi

Ca să prevină lecția ce i-a făgăduit-o pentru ziua Unirii Liga Antirevizionistă, ministrul fără portofoliu Victor Iamandi s'a 'nfățișat la 22 Ianuarie în Camera deputaților, și a citit o declarație („Universul" arată că i-a fost impusă și-a fost redactată de guvern) prin care retractează cuvintele nesocotite ce le-a rostit în ședința din 17 Dec. a Camerei despre redeșteptarea națională, numindu-o „psihoză", adecă o stare sufletească bolnavă, și despre orașele din noile provincii și 'n special din Ardeal, despre cari spusese că nu ni-au aparținut niciodată, că minoritarii au în ele o continuitate istorică, și deci să nu se ceară guvernului să le românizeze 'n câțiva ani.

Retractarea i-a fost lungă și 'ncâlcită, vrând să pară o simplă explicație, și-a fost presărată cu acuzații la adresa ziarului „Universul", și anume: că „Universul" a 'ncercat în contra lui un asasinat moral (sărăcuța victimă!); că i-a redat declarațiile trunchiat; și că a căutat să ridice în contra lui țara, care nu băga nimic de seamă și nu se revolta, dacă nu sărea să o a ațâte „Universul". Ca și cum, chiar adevărat de-ar fi că țara nu s'ar fi revoltat, vina n'ar mai fi vină dacă n'o remarca nimeni!

In retractarea sa, ticluită în asemenea chip imprudent, ministrul Iamandi a spus:

Relativ la „psihoza nationalismului": că a combătut supralicitarea naționalismului, deoarece se aruncă pe nedrept învinuiri de trădare conducătorilor țării.

Relativ la orașele noilor provincii: că n'a spus că aceste orașe nu ni-au aparținut niciodată, ci că „nu ni-au aparținut **ca număr** *niciodată". A spus că între ceea ce a rostit d-sa la 17 Dec. și între declarația făcută la Cluj de d. Tătărescu despre orașele din Ardeal, nu-i nicio deosebire (sic!) A adăugat pe urmă, ca să sublinieze această identitate de păreri, următoarele: „Orașele din Ardeal, ca și din celelalte provincii — indiferent de condițiunile lor de desvoltare — nu au încetat niciodată de a fi românești, pentrucă drepturile noastre asupra lor ni le-a dat întotdeauna majoritatea neamului nostru care s'a zămislit pe aceste pământuri".*

Replica d-lui Al. Popescu-Necșești

Rectificării ministrului Iamandi i-a răspuns imediat fostul subsecretar de stat dela culte d. *Al. Popescu-Necșești.* Ca unul dintre colaboratorii d-lui Stelian Popescu la conducerea ziarului „Universul", d. deputat Popescu-Necșești a răspuns întâi celor debitate de imprudentul ministru la adresa „Universului". A arătat că *nu „Universul" a redat trunchiat nesocotitele declarații, ci ministrul Iamandi le-a adăugit,* după ce facsimilul stenogramei a apărut în „Universul". D. Popescu-Necșești a voit să confrunte textul publicat de „Universul", cu textul din oficiosul guvernului „Viitorul". Dar „Viitorul" n'a publicat discursul lui Iamandi! A așteptat apoi apariția discursului în Monitorul Oficial, și acolo a apărut așa cum a spus acum d. Iamandi, având adăugate la capitolul despre orașe cuvintele: „ca număr" („nu ni-au aparținut *ca număr* niciodată").

D. deputat Popescu-Necșești a răspuns apoi la celelalte două insinuări, și anume:

A arătat că „Universul" nu avea ce asasina la d. Iamandi, și de altfel chestiunea aceasta n'a fost pentru ziarul „Universul" o chestiune de persoană, ci o chestiune care privește interesele naționale.

A arătat apoi că e fals că țara nu s'ar fi mișcat dacă nu o ațâța „Universul". „Universul" a dat semnalul, și 'ntr'o clipă toată țara a fost cu el. Oameni cu cea mai mare răspundere politică sau științifică, d-nii Maniu, Vaida, Octavian Goga, Ioan Lupaș, Nicolae Iorga, Gheorghe Brătianu, ș. a., au înfierat a doua zi după ce „Universul" a dat alarma, trădarea aceasta.

De altfel, a spus d. Popescu-Necșești, rectificarea de-acum a d-lui Iamandi este opera „Universului". „Universul" i-a dat prilej să caute să se reintegreze în ritmul tuturor acelora cari au afirmat fără șovăială și întotdeauna drepturile noastre imprescriptibile. E aceasta o afirmare

D. deputat Al. Popescu-Necșești fost subsecretar de stat

a „psihozei naționalismului" — cum a numit Iamandi *redeșteptarea națională,* care a 'nceput să devie o realitate la noi, de vreme ce l-a constrâns pe autorul afirmațiilor dela 17 Dec. să vină acum să retracteze.

D. Popescu-Necșești a stăruit în continuare asupra faptului că la șapte zile după ce d. Titulescu dăscălise la Geneva pe Eckhardt, care cutezase să vină să spună că noi n'avem în Ardeal tradiție, adecă istorie, Iamandi a vorbit în parlamentul României la fel ca Eckhardt.

A arătat apoi că 'n aceleași momente când d. Iamandi vorbea la Cameră precum a vorbit, la Senat d. Al. Lapedatu, istoric și ministru vechi și cu conștiința răspunderii, arăta drepturile noastre istorice față de minoritățile din Ardeal.

Magistrala replică s'a încheiat cu o pildă din Franța. Acolo, fiindcă primul ministru dela 1870, Ollivier, a spus o vorbă nesocotită, și anume: «răspunderea aceasta mare (a războiului cu Germania) noi o acceptăm cu inimă ușoară», — a fost după război scos cu totului din viața publică. D. Iamandi se bizue că dacă l-au sărbătorit coreligionarii politici, va scăpa de oprobriu. *„Dar nu vei scăpa d-le Iamandi* — a încheiat d. Popescu Necșești — *pentru ușurința care crezi că poate să fie o dogmă în viața politică, de răspunderea pe care o ai în perspectiva morală și națională a acestei țări".*

Cuvântarea d-lui prof. Giurescu

I-a mai răspuns d-lui Iamandi în aceeași ședință a Camerei istoricul C. C. Giurescu, din partidul liberalilor georgiști, subliniind contradicțiile din retractarea d-lui Iamandi, și stăruind asupra datoriei și a dreptului nostru de-a naționaliza orașele ardelene, deoarece noi suntem cei mai vechi în locurile acestea, și adevărul istoric este c'am fost jăfuiți în chip barbar, ca la Bistrița, unde la 1713 s'a adus hotărîre că dacă nu plecăm din cetatea și din împrejurimile Bistriței, ni se dă foc caselor, sau ca 'n alte multe locuri ce se mai pot cita.

Intrerupt de d. Iamandi cu cuvintele că a făcut la 17 Dec. o inadvertență, d. Giurescu a încheiat spunând că unui ministru nu i se îngădue inadvertențe, și cu atât mai puțin de-acelea pe cari să le poată exploata dușmanii țării.

In hoc signo!...

Continuare din Pag I-a

tuitorului omenirii, fiindcă în această zi ne aducem aminte că din conștiința noastră nu trebuie să piară niciodată credința în destinele mari ale neamului nostru, neam sortit să mărească gloria strămoșilor Romani și Daci din care ne ragem

Cum însă dela o vreme încoace această conștiință națională începuse să fie 'ntunecată de indiferența multora față de porunca sângelui românesc, s'a înființat Liga Antirevizionistă, al cărei scop este să ție trează conștiința românească în interior și să lupte în exterior cu propaganda pe care o fac contra noastră dușmanii neamului nostru. Liga Antirevizionistă vrea ca în contra conștiinței de neam, nimeni să nu păcătuiască fără a trage consecințele păcatului său. De sigur, că ea nu vrea, cum se zice la Evanghelie, moartea păcătosului, dar nici ca după ce a greșit, el să sfidese un neam întreg cu păcatul și aroganța lui.

Eu nu v'am chemat azi la această grandioasă întrunire, una din cele mai mari din câte mi-a fost dat să văd, ca să mă ascultați pe mine, căci cuvântul și părerea mea le vedeți in fiecare zi in ziarul „UNIVERSUL", ci v'am chemat să ascultați pe conducătorii intelectualității, pe șefii diferitelor ramuri de activitare intelectuală și manuală, să vă spue și ei cuvântul lor asupra marei sărbători a Unirii și a sancțiunilor ce ar trebui luate impotriva acelora cari păcătuesc contra Unirii, conștiinței de neam, impotriva celor cari dau arme in mâna dușmanilor noștri ca să atingă drepturile sfinte".

Celelalte cuvinte

După d. Stelian Popescu a luat cuvântul: d. prof. un[illegible] rin Ștefănescu, președintele [illegible]ciației „Cultul Patriei", d. [illegible] invalid Copăceanu, d. Ilie [illegible] în numele foștilor volunt[illegible] deleni, bucovineni și mace[illegible] d. col. Rădulescu în num[illegible] țerilor de rezervă, d. D. [illegible] președ. asoc. învățătorilo[illegible] dr. Ilie Dăianu dela Cluj, [illegible] vicepreședinte al Senatu[illegible] general Dragu, d. Tr. [illegible] președ. Uniunii studenților [illegible]tini, d. Furdui președ. C[illegible] studențesc, etc.

Moțiunea

Adunarea a votat un[illegible]rea moțiune:

In această zi, in care [illegible]tirea noastră merge sp[illegible] mari români cari au lu[illegible] au înfăptuit unirea et[illegible] tuturor românilor, ad[illegible] își exprimă omagiul ei d[illegible] fundă recunoștință luptă[illegible] înfăptuitorilor și ma[illegible] neamului din toate vre[illegible] In pilda trecutului, în [illegible]ciul generațiilor cari au [illegible]tit și înfăptuit unitatea n[illegible] națională, România M[illegible] găsi pe veci izvorul de [illegible] sufletească pentru men[illegible] intactă a patrimoniului [illegible] național.

Constatând că, depart[illegible] înceta propaganda reviz[illegible] maghiară, ea continuă cu [illegible]rea credință și cu mijloc[illegible] minale cari au dus la [illegible]tul de la Marsilia, Ad[illegible] socotește că trebuie cu a[illegible] mult ținută fără încetare [illegible] conștiința noastră natio[illegible] luate toate măsurile ca a[illegible] asasinilor și a tulbură[illegible] păcii să fie împiedicată.

Convinsă, că primul p[illegible] al vieții naționale este [illegible]rea neîntreruptă, neșovă[illegible] clară și categorică a drep[illegible] noastre integrale și ex[illegible] asupra întregului teriton[illegible] azi în stăpânirea noastr[illegible] narea condamnă cu ul[illegible] nergie cuvintele nesăbu[illegible] stite ministrul de Stat [illegible] Iamandi dela tribuna C[illegible]

Cu toate retractările și [illegible]cațiile tardive date de [illegible] membru al guvernului [illegible] narea socotește că toți [illegible] păcătuesc contra int[illegible] eterne ale neamului, tre[illegible] trage consecințele.

Adunarea ține să afi[illegible] să știe toată lumea — [illegible] toată lumea — că nu e[illegible] tec de pământ în tot A[illegible] care să nu fie românesc[illegible] sate și orașe, au fost, [illegible] vor fi pe veci ale noast[illegible]

Adunarea, constatând [illegible] odată că „Liga Antirevizi[illegible] Română" reprezintă [illegible] întregei națiuni, dă di[illegible] rilor acestui puternic și [illegible] sar organism național [illegible] puteri ca să lupte mai [illegible] și să activeze pe toat[illegible] murile, pentru demasc[illegible] combaterea oricărei prop[illegible] și oricărei acțiuni im[illegible] unității noastre natio[illegible] pentru solidarizarea [illegible] românilor în serviciul [illegible] cauze naționale.

Telegrame

La adunările din țară s[illegible] tat moțiuni în același se[illegible] adunării din Capitală.

Toate adunările au trim[illegible] grame M. S. Regelui [illegible] prim-ministru Tătărescu, [illegible] demiterea celui care a [illegible] în contra intereselor ro[illegible]

Protestarea dela Arad

Secția arădană a Ligii Antirevizioniste a ținut joi, în ziua Unirii, o mare adunare la Cercul Românesc, protestând că-i menținut la cârma țării ministrul care a spus în parlament că orașele ardelene nu ni-au aparținut niciodată, că minoritarii au în schimb în ele o continuitate istorică, și că nu putem cere să fie românizate în câțiva ani.

Adunarea a prezidat-o la 'nceput d. dr. *Sever Ispravnicu,* apoi după sosirea dela Chișineu de luptătorul național dr. *Ioan Suciu.*

A vorbit întâi d. *Aron Petruț u,* secretarul general al secției Ligii, înfierând declarațiile ministrului Iamandi, și arătând înrăzuelile la cari se dedau în urma acestorfel de 'ncurajeri ziarele maghiare dela noi.

In numele tineretului a vorbit d. *T. Grozav,* apoi în numele învățătorilor d. director școlar *N. Cristea* care a arătat mucenicia învățătorilor români din județul depe vremuri al Aradului.

D. dr. *Sever Ispravnicu* a mulțumit Ligii Antirevizioniste că a dat românilor prilej să-și exprime sentimentele jigoite prin declarațiile ministrului Iamandi, și a arătat cât a fost insultat prin aceste declarații Aradul, acest oraș cu un trecut atât de românesc. Oratorul a stăruit cu cuvinte energice asupra faptului că în 16 ani nu s'au românizat în Arad decât firmele, și a arătat inferioritatea în care e aici presa românească. A cerut energic o românizare în domeniul economic, și o abandonare a politicii de întovărășire cu partidele minoritare. La sfârșit d. dr. Sever Ispravnicu a cerut să se reintroducă listele negre de pe vremuri, scoțându-se din viața publică și socială acei cari păcătuiesc în contra intereselor românești.

D. avocat dr. *Dimitrie Faur* a rostit în numele foștilor voluntari următoarele: „Fac declarație în numele foștilor voluntari, că vom conlucra cu toți românii cari luptă în contra dușmanilor din afară și din lăuntru. Inferăm cu toată energia pe acela cari, puși în locurile cele mai înalte, în loc să servească interesele țării, servesc interesele dușmanilor".

Dupăce adunarea a votat apoi să se trimită telegrame de protestare în contra ministrului Iamandi M. S. Regelui, d-lui prim-ministru G. Tătărăscu și d-lui președinte al Ligii Antirevizioniste Stelian Popescu, a luat cuvântul luptătorul național dr. *Ioan Suciu,* arătând că vede în manifestarea aceasta un semn că se redeșteaptă 'n România conștiința națională, opinia națională mai presus de interese particulare sau de partid, atentă numai la interesele neamului. De sigur că nu opinia publică a înțeles greșit cuvintele lui Iamandi, ci greșeala-i a acestuia; fiindcă dac'ar fi altfel, guvernul se grăbea să publice textul cuvântării ministrului.

In încheiere d. dr. Ioan Suciu a cerut arădanilor să trăiască în spiritul bătrânilor, și a făgăduit că va scrie istoria luptelor românești din Aradul anilor 1880-1918, pentrucă prea s'au dat uitării luptătorii ce-au ilustrat Aradul în aceste decenii ultime ale stăpânirii maghiare.

Ce oameni trimite printre ciangăi partidul maghiar

— Unul care laudă omorîrea lui Barthou —

La Botoşani, în Moldova, s'a judecat ieri (sentinţa n'o cunoaştem până în acest moment) procesul unei canalii ungureşti, Ladislau Telegdi, care a făcut pe peronul gării Zlătunoaia apologia atentatului dela Marsilia, spunând în auzul d-lui căpitan Popozici Băznoşanu cuvintele: *„bine l-a făcut acestui câine de Barthou“.*

Acuzatul s'a desvinovăţit astfel: A spus că n'a avut niciun cuvânt rău la adresa regelui Alexandru, şi că despre Barthou s'a exprimat astfel: „Barthou n'a făcut rău că a murit, deoarece era un om bătrân“. Varianta i-a fost desminţită de mai mulţi martori.

*

Cititorii nu trebue să se gândească, citind acestea, numai la profanarea în sine a memoriei lui Barthou, numai la îndrăzneala în sine a canaliei tradusă 'n faţa tribunalului din Botoşani.

Cazul acesta destăinue un lucru, care nu trebue scăpat din vedere. Şi anume:

De-o vreme încoace sunt tot mai numeroşi intelectualii unguri ce se stabilesc în Moldova şi Bucovina. Şi 'n măsura în care ei se stabilesc acolo, îşi înţeleşte vizitele la ciangăi partidul maghiar, iar edituriile din Cluj sau de aiurea ale acestuia publică tot mai multe cărţi şi broşuri despre ciangăi.

Se dă adecă o luptă pentru câştigarea ciangăilor pentru politica antiromânească a agenţilor Budapestei. Şi se vede din cazul acestei canalii de Telegdi, ce oameni trimite acolo partidul incendiarilor dela Cluj: oameni cari merg cu îndrăzneală până unde a mers canalia aceasta.

Vor înţelege ai noştri că trebue să ia aminte la infiltraţia aceasta din Moldova, din Bucovina?

Oameni cari nu-şi văd bârna din ochii lor...

— Iarăşi despre manualele de şcoală —

Cetitorii români au putut să afle dintr'un studiu publicat astă primăvară de d. Zenobie Păclişanu în „Revista Fundaţiilor Regale“, că manualele de şcoală din Ungaria sunt un adevărat atentat împotriva statelor succesoare. Manualele acestea sunt pline de cele mai blestemate aţâţări în contra românilor, a sârbilor, a cehoslovacilor. Istoria predată în ele e mincinoasă şi mai rău decât instigatoare. In manualele de geografie Ungaria are şi astăzi graniţele de dinainte de pacea trianonică. In abecedare, în legendare, instigaţiile în contra păcii dela Trianon, în contra hotarelor ei, în contra popoarelor vecine şi în special a românilor, se întâlnesc în fiecare pagină. Inseşi manualele de aritmetică, de geometrie, de matematică înaltă, sunt puse 'n slujba acestei aţâţări drăceşti, ba impertinenţa merge pân'acolo, că se face iredentism şi prin catechisme!

Cu toate acestea, întocmai ca 'n povestea cu lupul şi cu mielul, Ungaria e cea de cătră pădure, şi are îndrăzneala să se plângă la Liga Naţiunilor de manualele din şcolile noastre, pentrucă s'ar face prin ele aţâţare când s'arată că singurul rege drept al Ungariei, Matia Corvinul, a fost de neam valah, că ungurii au asuprit pe români, că românii au avut în Ardeal trecutul pe care l-au avut, şi nu cel pe care li-l atribue istoriografia maghiară.

Protestul unguresc ţinteşte două lucruri, precum aflăm din „Pesti Hirlap“ din 19 crt. şi din „Budapesti Hirlap“ din 20 crt. Se urmăreşte nu numai scoaterea din cărţile noastre de şcoală a adevărurilor ce nu-s pe placul iredentei ungureşti, ci totodată şi scoaterea acestor adevăruri din manualele de şcoală din ţările apusene. Cu alte cuvinte: iredenta ungurească voieşte să facă şi pe francezi, pe englezi, pe germani, pe spanioli, etc. etc., să predele 'n şcolile lor lucrurile privitoare la unguri aşa cum vor ungurii, aşa cum se predau în şcolile din Ungaria!

Liga Naţiunilor, precum se ştie, are o secţie de colaborare spirituală a popoarelor. Secţia aceasta are secţii în toate ţările cari fac parte din Societatea Naţiunilor. Are deci una şi 'n Ungaria. Iar acesta are o subsecţie pe care a noastră de sigur nu o are: subsecţia manualelor de şcoală, înfiinţată nu ca să se ocupe de aţâţările din manualele şcolare ungureşti (atâta mai lipsea!), ci ca să protesteze în contra adevărurilor neplăcute ce se 'nvaţă despre unguri în şcolile străine şi în primul rând în cele din statele succesoare.

Subsecţia aceasta a ţinut deunăzi o adunare în care raportorul Francisc Olay a arătat că s'au făcut demersuri la secţia de colaborare spirituală a Ligii Naţiunilor, de-o parte în contra manualelor de şcoală din statele succesoare, iar de-altă parte în contra manualelor din statele apusene. S'au făcut şi demersuri directe în ţările apusene, şi s'au căpătat dela unele asigurări că se vor corecta părţile referitoare la unguri aşa cum vor ungurii. In special s'au obţinut astfel de succese în Spania.

Ni-a mai destăinuit d. Olay, că subsecţia aceasta dela Budapesta nu se ocupă numai de manualele de şcoală. A făcut deasemenea intervenţii, ca să se corecteze părţile referitoare la unguri din enciclopedii, almanahuri şi altfel de cărţi cari apar în ţările apusene. Pentruca să ştie străinii ce să corecteze, subsecţia dlui Olay a tipărit acum în englezeşte, franţuzeşte, nemţeşte şi italieneşte o broşură, în care se arată „adevărata“ istorie a Ungariei şi „adevăratele“ stări de lucruri ungureşti.

Să luăm deci aminte! De-acum nu se va face iredentism numai prin manualele şi cărţile ungureşti, ci şi prin cele franceze, italiene, engleze, germane, presupunând că se vor găsi în statele apusene oameni desorientaţi sau nepăsători, cari să primească şi să aprobe „corecţiile“, adecă minciunile ce li se cer din Budapesta!

O statistică ce ne face cinste

— Câţi bolnavi au murit sub unguri şi câţi mor acuma la spitalul de copii din Arad —

Spitalul de copii din Arad, înfiinţat de baronii Andrenyi şi Neumann pe vremea ungurească şi susţinut tot timpul de primărie şi apoi (sub români) uneori de primărie alteori de stat, a împlinit deunăzi 25 de ani de existenţă.

Cu acest prilej d. dr. Corneliu Radu, directorul spitalului, a publicat o prea interesantă monografie jubiliară a spitalului de copii, doveditoare că dacă sub unguri institutul acesta filantropic a fost de mare utilitate, sub stăpânirea românească a progresat aşa de mult, încât e printre cele dintâi din Europa centrală. Se impune să ne însemnăm acest lucru, pentrucă se ştie că iredenta maghiară ne acuză mereu că am luat de-a gata dela unguri instituţii pe cari le-am dus apoi la ruină.

Vom spicui din monografia d-lui dr. Radu următoarele statistici, referitoare la mortalitatea ce a fost la spitalul de copii în cei 25 de ani de existenţă ai lui:

Sub unguri au murit dintre bolnavii aduşi la acest spital:

In anul	1910	13.56 dintr'o sută.
„ „	1911	13 23 %
„ „	1912	12.81 %
„ „	1913	17.80 %
„ „	1914	11 42 %
„ „	1915	17.02 %
„ „	1916	7.83 %
„ „	1917	9.84 %
„ „	1618	9 19 %
„ „	1919	7 60 %
„ „	1920	8.08 %
„ „	1921	8.66 %
„ „	1922	8.79 %
„ „	1923	7.46 %
„ „	1924	8.91 %
„ „	1925	5.42 %
„ „	1926	6 03 %
„ „	1927	4.55 %
„ „	1928	4.54 %
„ „	1929	3 94 %
„ „	1930	4 67 %
„ „	1931	6.78 %
„ „	1932	5.98 %
„ „	1933	4 57 %
„ „	1934	4.52 %

Să se ţină seamă la judecarea acestei statici, că spitalul a stat sub conducere ungurească până la 1920, când personalul lui unguresc a fost înlăturat fiindcă a refuzat jurământul (până şi aci s'a făcut politică iredentistă!), şi că în anii dintâi ai preluării a avut de luptat cu greutăţile începutului, făcându şi abia după câţiva ani îmbunătăţirile cari îl aşează astăzi printre cele dintâi spitale de copii din Europa centrală.

Să se mai ţină seamă că în anii 1928—1931 a avut de combătut cea mai cumplită dintre boli: paralizia infantilă, având în anul 1928 17 bolnavi de paralizie infantilă, în anul 1929 12, în anul 1931 87. Totuşi, precum s'a văzut din statistica de mai sus, mortalitatea din anul 1931 a fost numai de 6 78 procente, în timp ce sub unguri, în ani normali, a fost şi de 17.80 procente.

Alţi români pierduţi

Joi, în ziua unirii tuturor românilor, a fost la Budapesta o serată a „asociaţiei bărbaţilor ardeleni“, adecă a repatriaţilor cari nu s'au împăcat cu stăpânirea românească. A conferenţiat la serată, ales parcă demonstrativ, un domn Dr. Opra Gabor, fost cândva Oprea.

Tot săptămâna trecută a ţinut la Budapesta o conferinţă altcineva cu nume românesc, Serban Ivan (de sigur dintre Şerbăneştii dela Seghedin), vicepreşedintele oficiului maghiar de comerţ cu străinătatea (cf. despre ambii „Uj Magyarság“ din 24 I.)

24 Ianuarie la Şiria

Populaţia unei mari părţi din Podgoria arădană (din Şiria, Galşa, Covăsânţi) a sărbătorit Joi ziua Unirii printr'o neîntrecută serbare naţională, organizată la o şcoală primară din Şiria.

La măreaţa serbare a fost invitat să-şi dea concursul şi Ateneul Popular din Arad, dintre membrii căruia au plecat la Şiria d-nii dr. G. Ciuhandu, asesor consistorial, prof. Al. Constantinescu, ajutor de primar, prof. Ed. I. Găvănescu, Al. Negură, prof. Dabiciu, av. Octavian Lupaş, Moţiu şi Isaia Tolan. Ateneiştii au fost primiţi la halta trenului electric de tineretul dela instrucţia preregimentară, în frunte cu fanfara satului, de d-nii Aurel Adamoviciu, protopop, Traian Debeleac, director şcolar, dr. Dim. Rohan, avocat, Petre Tămaş, consilier judeţean, N. Ciochina, notar, G. Măţu, primar, Ion Ţiple, învăţător, instructorul tineretului preregimentar, Ion Ponta, funcţionar, şi de câteva sute de ţărani.

Serbarea a decurs în faţa unei mulţimi uriaşe. Am remarcat din asistenţă, in afară de cei mai sus amintiţi, pe d-nii dr. Em. Monţia iunior, dr. Laza, dr. Cornel Albu, notar public, protopop Victor Ghita, dr. G. Tămaş, medic de circumscripţie, Ioan Penescu, judecător, familia Popovici, Ioan Bozgan, directorul băncii „Victoria“, Axente Secula, proprietar, ş. a.

Corul Lira, unul dintre cele mai bune depe-această graniţăi a intonat sub conducerea d-lui inv. Traian Chira „Imnul Regal“, apoi păr. protopop Adamovici a salutat pe oaspeţii dela Arad.

Au vorbit dintre membri Ateneului Popular: d. dr. G. Ciuhandu, despre insemnatatea zilei de 24 Ianuarie, d. prof. Ed. I. Găvănescu despre contribuţia ce-a dat-o unirii Şiria prin Ion Rusu Şirianu, d. Oct. Lupaş despre şirianul dr. Mera, iar redactorul acestei gazete despre dreptul nostru la românizarea oraşelor din Ardeal.

D. Al. Negură a recitat o poezie de Horea Furtună.

Celelalte puncte ale programului au fost executate de corul Lira şi de corul ţărănesc, sub admirabila conducere a dlui Chira, şi de elevii d-şoarei Zeni Agrima, cari au recitat şi au dansat în frumoase costume româneşti.

La sfârşit d. prof. Al. Constantinescu a mulţumit şirienilor pentru frumoasa primire făcută ateneiştilor.

Au înebunit doi oamani de-ai partidului maghiar

Oficiosul partidului maghiar, „Keleti Ujság“, s'a dedat în ziua de 25 crt. la o instigaţie de cea mai urîtă speţă, în legătură cu examenul de limba română al funcţionarilor maghiari dela poştă. A anunţat astfel, într'un reportaj care purta un titlu lăbărţat pe trei coloane, că doi dintre funcţionarii unguri dela poşta din Cluj, zdruncinaţi de chestia examenului de limba română au înebunit şi-au trebuit internaţi în ospiciu.

Nici mai mult nici mai puţin!

De-acum 'nainte orice sifilitic de-al partidului maghiar care va 'ncepe să umble cu picioarele 'n sus, să prindă muşte sau să urle, trebue privit ca victimă a României.

Şi tot nu-s buni de legat instigatorii aceştia dela ziarele partidului maghiar?

Jucuţăi cari îşi pricep meseria

Ziarul budapestan «Magyarság» a publicat la 12 crt. o ştire nostimă din oraşul Pécs, arătând că în acel oraş impozitul comunal a fost pe anul trecut de 2.428.832 de pengő, şi 'n loc de atâta, percepţia comunală a încasat cu titlu de impozite 2.528 637 pengő, ***adecă cu 2 milioane şi 600 de mii de lei mai mult de cât era fixat.***

Nu ne miră de loc acest exces de zel, după cele ce am arătat în pagina a 7-a a n-rului nostru trecut despre fiscalitatea din acel ţinut unguresc. Când consiliul judeţean de acolo hotăreşte să facă răspunzători cu contul şi cu slujba lor pe notarii comunali de încasarea impozitului statului, ce puteau încasatorii oraşului Pécs decât să se 'ngrozească şi să ia exemplu.

Gura păcătosului

In ziarul budapestan „Magyarság“ s'a publicat la 10 crt. în legătură cu pactul dela Roma un editorial din care trebue să reţinem o frază vrednică de toată atenţia. Spune, anume, ziarul acesta, ca răspuns la invitaţia ce i s'a făcut Ungariei dela Roma ca să dea garanţie statelor succesoare că nu se va deda la acţiuni de violenţă 'n contra graniţelor trianonice:

„Niciodată nu am nozuit, cel puţin în politica noastră oficială nu, să răsturnăm prin forţă starea de fapt“

Ce recunoaştere mai oarzănă trebue decât aceasta, că Ungaria pune la cale uneltiri de felul celei dela Marsilia în contra statelor succesoare? Ungaria oficială e mieluşel nevinovat, în schimb cealalta Ungarie — ajutată de cea oficială — uneltește cât poate, cu ce mijloace-i cad la îndemână.

N'avem nimic cu trecutul oraşelor ardelene?

— Conferinţă ţinută la 24 Ianuarie la serbarea naţională dela Şiria —

Fiindcă în ziua aceasta — o ştiţi din pricina carei vorbe trădătoare ce s'a rostit în parlament — ţara 'ntreagă cère într'un glas românizarea oraşelor, am crezut că e cu cale să vi se vorbească şi dumneavoastră despre lucrul acesta, despre dreptul nostru de a stăpâni oraşele ardelene într'altfel decât în cel 16 ani de stăpânire românească de până acum, într'altfel decât numai cu numele.

Aţi putut urmări în ziare discuţia ce s'a încins pe-această prea de tot importantă chestie. Aţi putut afla — acei cari nu veţi fi ştiut-o — că ungurii n'au un trecut mai vechi de o sută, o sută cincizeci, două sute de ani, decât în câteva oraşe. Aţi putut afla că şi 'n acele câteva oraşe unde-s mai vechi de o sută, două, de ani — la Aiud, la Cluj bunăoară — trecutul lor nu merge prea departe. La Cluj s'au suprapus nemţilor, cari, colonişti fiind, adecă oameni aduşi la o anumită dată din altă parte, au trebuit să găsească acolo pe alţii, de vreme ce Clujul nu-i creaţia lor, ci-i moştenit dela romani, al căror patrimoniu prin noi a fost păstrat viitorimii. La Aiud, cetate şi mai tare decât Clujul a ungurismului din Ardeal, se face deasemenea dovada că ungurii apar numai după saşi, şi-anume de 500 şi ceva de ani, şi că saşii deasemenea nu-s cei dintâi acolo, fiindcă înaintea lor sunt pomeniţi românii, documentar dela sfârşitul veacului năvalei tătăreşti. Tot aşa în ce priveşte Aradul, aţi putut-o afla din numărul „Gazetei Antirevizioniste" închinat astă toamnă trecutului acestui oraş, că în Aradul nostru întâii unguri apar numai după 1700, în legătură cu mutarea prefecturii de judeţ — şi-o spune aceasta istoricul lor Fabian, — iar înaintea lor, înaintea germanilor cari i-au precedat, înaintea sârbilor cari veniseră în epoca turcească, se pomenesc în Arad românii, despre cari nu se spune c'au venit de undeva, fiindcă despre noi, popor care ne-am pomenit aici, aşa ceva nu se poate spune. Aradul e creaţia noastră, iar oraş l-au făcut nu ungurii, ci turcii; ungurii numai au ştiut să-l aprindă şi să-l nimicească, acum 232 de ani, şi să-l facă în deceniile din urmă ceea ce e astăzi, prin bani storşi dela români, pentruca să-l pună în slujba ungurizării. Aţi putut afla ceva şi mai grăitor decât cazul Aradului, din foiletonul de alaltăieri din «Universul» al d-lui profesor Ioan Lupaş, preşedintele Ligii Antirevizioniste din Ardeal. Exista un singur punct de care trebuia să ne apropiem cu băgare de seamă în această discuţie referitoare la întemeietorii şi păstrătorii oraşelor din Ardeal: oraşele săseşti. Despre acestea se ştia şi se afirma fără discuţie, că-s creaţie săsească. Şi iată că d. rofesor Lupaş a dovedit că înainte de a se fi chemat Sibiiul Hermannstadt şi mai 'nainte Hermannsdorf (adecă satul lui Hermann, deci sat şi nu oraş pe vremea aceea), în diploma dintâi figurează cu numele Cibinus, Sibii, şi în aceeaşi diplomă se face pomenire despre-o oaste de români sibieni, adevărat că nu din Sibiiul însuşi ci din tot ţinutul, ceea ce nu poate fi dovadă că n'ar fi fost români şi 'n Sibii, numit pe-atunci cu numele-i românesc de astăzi şi abia mai pe urmă cu numele de „satul lui Hermann".

Acestea, şi altele despre Orade, despre Sătmar (numit Sătmar şi 'n Gesta Hungarorum a lui Anonimus), despre Turda, despre Caransebeş, despre Lugoj, despre Timişoara şi despre altele, arătate 'n special într'o conferinţă ţinută înainte cu o lună de d. prof. Ioan Lupaş la Sătmar, le-aţi putul afla din ziare.

Eu voi adăuga la acestea alte câteva lucruri — unele dintr'o carte de mare preţ a dlui prof. Nicolae Drăganu dela Cluj şi altele dela mine — lucruri cari se vor referi la oraşe româneşti definitiv pierdute, din Slovacia şi din Ungaria de astăzi, dar cari au şi-o strânsă legătură cu dovada că trecutul oraşelor din Ardeal e 'ntâi de toate trecut românesc, fiind noi, — să nu uităm un singur moment aceasta, — continuatorii romanilor, dela cari se ştie c'au rămas cele mai multe dintre ele.

Precum am spus în înşirarea de adineauri, înaintea ungurilor au fost în Cluj nemţii. Dar nemţii sunt veniţi în Ardeal cu o mie şi o sută de ani în urma lui Traian, şi ca şi ungurii, au pus de obicei stăpânire pe ce au găsit făcut de alţii. Clujul existase şi 'naintea lor — se ştie asta 'n deobşte. Pe vremea romanilor se numea Napoca. Există însă o 'nsemnare — o pomeneşte şi ungurul Kazinczy în descrierile sale de călătorie prin Ardeal — că în secolul al patrulea se chema Clusa, ceea ce înseamnă: închisă, şi cine a fost dintre dumniavoastră la Cluj, ştie ce bine se potriveşte aceastä denumire Clujului, închis de dealuri aproape din toate părţile. Numele acesta, Clusa, s'a românizat, şi dela noi a trecut în celelalte limbi.

Dar a trecut şi aiurea. In cercetările mele după urmele ce le-au lăsat românii în drumul lor către Moravia şi Tatra, am dat de un Cluj în partea sud-vestică a Slovaciei. S'a chemat în diplomele vechi Clus, iar ungurii, fiindcă nu pot suferi consonantele alăturate, l-au numit Kolos. Slovacii îi zic astăzi oficial aproape aşa cum i se zicea acum 1600 de ani Clujului depe Someş: Kl'uz̆a. Ar putea fi — s'ar crede — o simplă întâmplare această asemănare de nume. Tot aşa cum prin simplă întâmplare mai este un Arad în Asia Mică, sau un Bihor în India. Dar să vedeţi. In apropierea Clujului din Slovacia e un sat care se chiamă Pata. Tot astfel, o parte a Clujului depe Someş, fostă de sigur sat separat, se numeşte Pata şi astăzi. Apoi: Intr'o diplomă de hotărnicire dela 1292, publicată în Hazai Oklevéltár, se pomenesc în împrejurimile Clujului din Slovacia următoarele nume româneşti, dintre cari unele existente şi în Ardeal: satul Petres, satul Kernech, satul Borogen, satul Turchen (scris cu câteva rânduri mai jos Turchan), satul Topolchen, satul Bors, apa Scevrchen, muntele Pleseviche, muntele Schichev (Ciceu). Toate acestea nu mai sunt simplă întâmplare ci dovezi de pătrundere românească, de expansiuue românească, de transhumanţă românească, adecă de mutare după obiceiul păstoresc, specific românesc, făcându-ţi în noul loc o aşezare cu acelaşi nume ca aşezarea de obârşie. Slovacia la fel ca Ungaria de astăzi e plină toată de dovezi de-acestea de penetraţie românească. Le puteţi găsi în cartea de negrăită importanţă a d-lui profesor Nicolae Drăganu: „Românii în sec. 9—14 după onomastică şi toponimie", iar câteva în studiul ce l-am publicat cu privire la expansiunea românească peste Tisa în n-rul dela Paştile din anul 1933 al ziarului „Cuvântul", unde am dovedit că între grosul românesc care nu se sfârşea ca astăzi la Chitihaz, şi între voivodatele româneşti ce se ştiau în Tatra din Slovacia, exista şi-acum 300—400 de ani o ne'ntreruptă continuitate românească, cu căpitănate în părţile Solnocului şi Mişcolţului, cu companii păstoreşti autonome, numite „Valaşka Slobodna", între Tatra şi 'ntre graniţa maghiaro-cehoslovacă de astăzi. Astfel deci nu-l poate prinde pe nimeni mirarea, că există şi 'n Slovacia un Cluj, care n'a putut să fie decât românesc. Şi dacă aşa e, nu-i oare aceasta o dovadă că şi Clujul depe Someş de unde au pornit întemeietorii Clujului din Slovacia, a fost românesc înainte de-a fi apărut acolo saşii şi pe urmă ungurii?

Nu mă gândesc numai la Cluj spunându-vă acestea. Sibiiul de-o pildă se pomeneşte şi 'n Slovacia, tocmai sus în Tatra, şi-anume într'un ţinut cu recunoscut trecut românesc, reoglindit şi astăzi în nume de sate din partea locului, ca Vlahi, Vlaşki, ş. a. Gherla se află şi 'n toponimia Bichişului. Deasemeni mai este-o Devă în Ungaria. Şi mai sunt şi altele.

Toate-acestea, repet, nu sunt numai dovadă a unei vechi pătrunderi româneşti dincolo de graniţa românească apuseană de astăzi, ci-s totodată şi-o dovadă că oraşele ardelene al căror nume s'a dat unor sau altor aşezări făcute prin transhumanţă, prin mutare românească, dincolo de graniţa apuseană de azi, au fost româneşti, cu mult 'nainte de-a fi încăput în chip volnic pe mâna saşilor sau a ungurilor.

De încheiere vă voi mai atrage atenţia asupra unui lucru. Asupra faptului că atunci când ni se trage la 'ndoială că avem ceva comun cu trecutul oraşelor din Ardeal, noi am avut când au venit ungurii oraşe, cetăţi, în Panonia, în partea de dincolo de Dunăre a Ungariei de astăzi. Insuşi Anonimus al ungurilor, cronicarul care a trăit acum 700 de ani şi a scris întâia istorie a 'ntemeierii Ungariei, a recunoscut-o că „păstorii romani" — adecă românii — pe cari i-au găsit ungurii în Panonia, au avut cetăţi puternice, dintre cari a Vespremului, apărată precum spune Anonimus de oşteni „romani", a rezistat atacului ungurilor cu ne mai pomenită dârzenie. D. prof. Nicolae Drăganu, în cartea sa pe care-am pomenit-o, arată cu documente că pe vremea năvălirii ungurilor românii din Panonia şi cu cei din Iugoslavia, cu cari formai o continuitate neîntreruptă, aveau zece „regi" puternici, cari n'o să ne închipuim că locuiau în colibi sau în gropi ca neo-troglodiţii din judeţul Borşod din Ungaria hortistă, dacă pe vremea aceea existau în ţările lor oraşe vestite, rămase dela romani. Adaug la acestea ceea ce am arătat într' număr din anul trecut al revis «Hotarul» a Ateneului Popu din Arad: că la încreştina ungurilor am contribuit şi n că întâiele episcopii, întâ catedrale, întâiele trei mănă ce le-au avut în Panonia înc tinaţii Sfântului Ştefan, erau epoca romană, şi unele erau pe mea 'ncreştinării maghiarilor mâni „romane", tot aşa cum vorba lui Anonimus — ceta Vespremului a fost apărată contra năvălitorilor lui Arpad soldaţi „romani". Azi e dovedi după cele ce le-a arătat d. p Nicolae Drăgan — că aceşti mâni, stăpâni pe vremea a riţiei ungurilor peste astfel cetăţi, de oraşe, de centre c tineşti, erau români.

Acesta ni-i răspunsul la g cu care au sărit revizioniştii Budapesta să exploateze inc tenţele ce s'au rostit dela trib parlamentului românesc. Nu mai că nu datorăm ungu oraşele din Ardeal, ci avem revendicat un titlu istoric şi privire la oraşe din ţara însăşi.

Troglodiţii din judeţul Borşod po să tragă nădejde

Precum am arătat în numărul nostru trecut, la Mişcolţ — capitala judeţului Borşod, unde într'o singură plasă sunt 11 sate de oameni ce trăesc în văgăuni, în gropi săpate 'n coasta dealului sau în pământ, — a fost o mare demonstraţie a flămânzilor, sfârşită cu-a încăierare cu poliţia şi cu obişnuita reprimare sângeroasă.

Avertismentul flămânzilor din judeţul cu peste 4000 de troglodiţi într'o singură plasă se vede că a prins. Ziarele budapestane, i-adevărat, n'au scris nici până astăzi un singur rând despre cele întâmplate la Mişcolţ, în schimb prefectul judeţului a dat săptămâna trecută o fugă la Budapesta, ca să intervină pentru nefericiţii troglodiţi şi să-i împace cu vre-o promisiune oarecare. „Budapesti Hirlap" din 19 crt. destăinue că a fost ascultat de cei dela ministerul agriculturii, şi că la vară „după toate probabilităţile", troglodiţii vor ajunge să locuiască în case ca lumea. „După toate probalităţile", spune semioficiosul guvernului, ceea ce-i o cam slabă nădejde. Devine şi mai slabă nădejdea când „Budapesti Hirlap" adaugă că se va 'ntâmpla minunea „în cadrul colonizărilor" cu cari îmbată azi lumea — ca să-i fure atenţia dela latifundii — guvernul Gömbös. Colonizările acestea se tot făgăduesc de doi ani. Şi vor mai trece alţi nu ştiu câţi ani, până să se facă.

Deci: trage troglodiţule, nădejde ca spânul de barbă!

*

In acelaş număr din 19 I. al semioficiosului se rezumă în rubrica „Revista presei" un articol despre troglodiţii din Bor apărut în „Nemzeti Ujság", rul catolicilor. Rezumatul e s din cale afară — de sigur o frântură din ceea ce se spus în oficiosul catolic — şi atâta-i prea caracteristic: arată, anume, în „Nemzeti Ujs că în munţii Matra şi Bükk judeţul Borşod, acolo unde-i mele omului preistoric, oam trăiesc şi astăzi, în veacul Marconi, în chipul cel mai istoric, în grote subterane.

Nu ştiu dacă oficiosul ca cilor va fi adăugat că 'n ac timp trăiesc în cel mai mare câteva mii de feudali, cari dela flămânzii Ungariei cele mari impozite depe lume.

Bibliografie

Recomandăm cu căldură moasa publicaţie *„Progres şi tură"* ce-o scoate Asociaţia ţătorilor din judeţul Murăş dactor responsabil d. Ion B ru, secretar de redacţie d. Albu. Revista apare 'n T Murăş, str. Mihai Viteazul n In no. depe Ian. publică urm rele: „Din contribuţia invăţă mii la desvoltarea culturii n nale" (editorial), „Ion Pop-R ganul" de Vasile Netea; „P logia omului de caracter," Ion Covrig-Nonea; „Şcoal şcoală", de C. Pajură; „Folo intrebările copiilor", de Fl. nică. Versuri de Vasile Al.-G ge, E. Ar. Zaharia şi Florian nică. Recensii şi note interes

Cetiţi şi răspândiţi: „Gazeta Antirevizionis

Ce moşii li-au rămas după expropriere bisericilor ungureşti din Ardeal

mioficiosul guvernului ma-, „Budapesti Hirlap", are o ică de obicei foarte intere-: „Soarte minoritară", în i vorba de minoritatea ma-ă din statele succesoare.

rubrica aceasta din n-rul 20 Ianuarie crt. s'a publi-instructivă statistică a mo-ce le-au avut 'nainte şi li-au s după expropriere biseri-ungureşti din Ardeal. Iat-o:

iscopia romano-catolică din Julia a avut la 1918 43.890 e cadastrale, din cari i s'au 37 656 iugăre şi i s'au lăsat (708 iugăre pământ arabil, pădure).

iscopiei catolice de Timi-i s'au luat din 10 744 iu-cadastrale 10.270, rămâ-i 477 iugăre (174 pământ şi 300 pădure).

iscopiei catolice de Orade expropriat din 235.273 iu-229.151 iugăre, rămânân-2004 iugăre cadastrale pă-arabil şi 4118 iugăre de re, în total 6122 iugăre.

iscopiei catolice de Sătmar i incorporată la episcopia reacă a Orăzii) i-au rămas omânia 46 iugăre livezi, şi lăsat neatinse. Din moşia 664 iugăre a internatului aces-episcopii s'au expropriat 536 re, şi deasemenea moşia de ugăre a internatului teologic.

total — spune statistica lui lapesti Hirlap", pe care o până la o verificare sub cu-rezervă — s'au expropriat 54 iugăre cadastrale, şi s'au episcopiilor catolice ma-e 13.104 iugăre.

moşiile de 58.502 iugăre piscopiei reformate din Ar-s'au expropriat 24 563 iu-lăsându i-se 33 939 iugăre.

moşiile de 3646 iugăre ale opiei reformate din Orade expropriat 659 iugăre.

iscopiei unitariene i s'au ex-iat din 17.916 iugăre 11.389, du-i-se 6527.

iscoppiei evanghelice i s'au priat din moşiile de 1041 e 73 de iugăre.

total li s'au expropriat epis-or protestante 36.686 iu-cadastrale.

expropriat astfel în total piscopiile ungureşti 314 230 jăre, şi li s'au lăsat 57.526

idapesti Hirlap" îşi încheie erea astfel:

ecum se poate vedea, bi-e maghiare ardelene sus-re de şcoli au adus aşa ri jertfe în interesul refor-grare din România, făcută necesitate socială, încât adevăr drept ca să se dea ilor cari, pe lângă toate mai sufăr şi din cauza lovi-crizei economice, un demn ent binevoitor, cu prilejul şi ordonanţării ajutorului lat".

enţia semioficiosului gu-i maghiar e formulată cum r putea mai moderat din unei gazete iredentiste, ână de curând (când adecă nu se vorbea 'n Ungaria atâta de necesitatea unei reforme agrare) înjura în fel şi chip reforma agrară românească. Tonul acesta nu ne va face însă să nu remarcăm tendenţiozitatea care transpiră din încheierea semioficiosului. Ni se cere adecă un tratament mai omenos, ca şi cum ajutorul dela stat nu s'ar da bisericilor maghiare în chipul cuvenit.

Şi să mai remarcăm ceva.

Statistica lui „Budapesti Hirlap" vorbeşte numai de exproprierile făcute 'n dauna de episcopiilor maghiare, şi nu spune un cuvânt despre împroprietărirea şi despre complectarea moşiei parohiilor ungureşti. S'ar fi văzut dacă dedea şi-o asemenea statistică, că „jertfa" episcopiilor maghiare n'a fost tocmai aşa de mare (de altfel nici n'a fost prea mare, după cum se vede din moşiile ce li s'au lăsat), şi că statul român a luat cu o mână, pentruca să dea cu alta.

Ne referim numai la aceste împroprietăriri ale parohiilor, deşi ar trebui să adăugăm sumedenia împroprietăriţilor unguri, cari au beneficiat egal cu românii şi cu alţii de exproprierea parţială a moşiilor episcopeşti. Nu-i putem cere semioficiosului guvernului maghiar să arate şi acest lucru, tocmai acum când latifundiarii din Ungaria se dau peste cap ca să împiedece o discuţie măcar indirectă despre reforma agrară, pentrucă ar însemna să scoale 'n capul domnilor din Ungaria foală jărăn mea ungurească.

Cum sunt trataţi germanii în Ungaria

Ziarul »Prager Presse« anunţă în n-rul din 22 crt. după »Sontagsblatt« (organul minorităţii germane din Ungaria), că s'a convocat săptămâna trecută în satul Dunaharaszti, la sud de Budapesta, o adunare a asociaţiei culturale a germanilor din ţara lui Horthy, şi că 'n ajun nişte necunoscuţi au spart toate geamurile casei unde avea să se ţină adunarea. Adunarea s'a ţinut totuşi, pe ger cumplit şi 'n curent. Unul dintre oratori a întrebat în cuvântarea sa: de ce atâta „civilizaţie"? de ce în loc să spargă geamurile, „necunoscuţii" făptuitori n'au mers de-adreptul la ţintă, spărgând capul d-lui Kussbach, preşedintele asociaţiei culturale germane?

Intrebarea oratorului nu prea avea rost. Pentrucă va veni şi vremea când nu se va mai proceda cu ocoluri, ci vor sparge în locul ferestrelor capul preşedintelui asociaţiei culturale nemţeşti. *Nu e oare d. Kussbach urmaşul lui Bleyer, cel băgat în pământ de iredenta guvernului maghiar?*

Regenerare, nu revizuire

Sub titlul acesta ni se relatează în „Prager Presse" din 22 crt. discursul ce l-a ţinut deunăzi la o adunare social-democrată din Komarno d. dr. Derer, ministrul de justiţie al Cehoslovaciei. D. Derer s'a ocupat de revizionismul unguresc, şi a arătat că în Ungaria se face şi astăzi politica ireală a claselor istorice care a dus la prăbuşirea monarhiei austro ungare. Claseie istorice din Ungaria îmbată azi lumea cu apa rece a revizionismului. Dar va folosi revizionismul Ungariei? Ungurii din Ungaria o văd şi ei înşişi că revizuirea nu li-ar folosi la nimic. A început deja să se rostească la Budapesta acest adevăr, şi să se ceară în locul revizionismului regenerare internă.

Ungaria — a spus în continuare ministrul cehoslovac — trebuie să recunoască că n'are mai multe drepturi sub soare decât oricare dintre statele succesoare, şi că popoarele vecine nu-s cu nimic inferioare poporului mahiar, ci cel puţin egale cu el. Ungaria trebue să vadă odată realitatea, şi anume că nu-i între desrobiţi nimeni care să primească să se întoarcă la jugul ei. Trăim în epoca egalităţii de drepturi. Desrobiţii îşi vor apăra cu ultima energie această egalitate, şi au alături de ei pe ungurii din Ungaria, cari îşi cer şi ei dela clasele istorice maghiare egalitatea, desrobirea.

A revenit la nemţii săi

Publicaţia timişoreană „A Toll" ne aduce în n-rul din 14 Ian. crt. o ştire nostimă. Şi anume: Vicepreşedintele de până 'n anii trecuţi al sectorului II al partidului maghiar din Timişoara, Kálmán Németh, s'a lăpădat de unguri şi s'a întors la nemţii săi, făcându-se dascăl nemţesc într'un sat din Bănat şi luptând astăzi în partidul german.

Reţinem ştirea aceasta pentrucă e cât se poate de grăitoare. E încă unul dintre semnele ce le vedem mereu la şvabii ungurizaţi depe graniţa noastră, că se deşteaptă tot mai mult la ei conştiinţa naţională, şi întorcându-se la sânul naţiei părinţilor lor, pornesc lupta în contra maghiarizatorilor cari îi ţineau sub călcâi.

Câţi unguri o să mai numere pe graniţa noastră iredenta maghiară, când mişcarea aceasta de redeşteptare a şvabilor ungurizaţi va fi ajuns la capăt?

O să fie o numărătoare din cale afară de nostimă!

Români pierduţi

Arătasem în n-rul nostru trecut că a murit la 12 Ianuarie crt. la Budapesta un renegat, fostul, pe vremuri, farmacist în Arad şi Orade Gheorghe Rozvány, născut din Rozvăneştii de origine macedoneană dela Salonta, dintre cari a mai rămas abia o ramură la matca românească.

Decedatul nu era singurul Rozvănesc în Budapesta hortistă. Ziarul «Magyarság» ne informează în n-rul său din 17 crt., că la preşedinţia consiliului maghiar de miniştri e un consilier Ioan Rozvány, şi că în armata maghiară e un locotenent Gheorghe Rozvány, cari luaseră măsuri să i se facă decedatului un parastas de către excrocul şi caterisitul preot al ortodocşilor „maghiari" din Budapesta dr. Ruszko János, dar nu l-au mai putut face din pricină că primăria Budapestei nu li-a cedat spre scopul acesta sala de gimnastică a şcolii primare din str. Czukor, fostă până 'n Noemvrie a. tr. capelă a ortodocşilor „maghiari" ai caterisitului Ruszko.

*

Cititorii cari ni-au urmărit dările de seamă despre lupta ce s'a dat în Ungaria pentru maghiarizarea prin excroci ca alde Ştefan Nemeth şi Ruszko a bisericii ortodoxe, au putut să înţeleagă din rândurile de mai sus, ce fel de uneltire s'a pus la cale cu prilejul morţii acestui Rozvány.

Ca urmare, după cum se ştie, a faptului că guvernul maghiar se compromisese iremediabil cu excrocii de cari s'a folosit pentru maghiarizarea bisericii ortodoxe, guvernul Gömbös şi-a retras pentru moment mâna protectoare depe excrocii trecuţi la schismaticii monofisiţi, i-a declarat aconfesionali, şi primăria Budapestei i-a luat lui Ruszko (fost căpitan de poliţie, azi preot caterisit de doi arhierei) sala de gimnastică a amintitei şcoli primare din Buda, pe care tot ea i-o dăduse să-i fie capelă provizorie, până îi va face o biserică 'n regulă. Ruszko a socotit acum că se poate folosi de prilejul morţii lui Rozvany, dat fiind că-i solicitase parastasul un consilier dela preşedinţia consiliului de miniştri şi un locotenent, ca să transforme din nou sala de gimnastică în capelă. Se vede că oficialitatea maghiară s'a speriat de urmări, şi a avut consecvenţa să-l refuze.

*

Despre cazul acesta s'a scris în „Magyarság" din 20 Ianuarie un articol pe vechea temă: că în Ungaria pot şi ortodocşii români, şi ortodocşi sârbi şi ortodocşii ruşi, etc. etc., să-şi aibă biserica lor (grozav de mult pot s'o aibă!) numai ortodocşii cari sunt unguri get-beget n'au acest drept. Gheorghe Rozvány bunăoară „s'a declarat" get-beget ungur, altfel nu dispunea să fie îngropat cu preot ortodox maghiar. In vieaţă când era, n'a făcut parte din parohia ortodoxă românească, sârbească sau grecească din Budapesta, ci din cea nouă ungurească. L-a ajuns şi pe el pedeapsa care i-a ajuns de-alungul „secolelor" (sic!) pe atâţia unguri de lege ortodoxă, ca să fie sârbizaţi sau valahizaţi: i s'a refuzat un parastas unguresc.

In continuare ni se dau câteva amănunte biografice. Gh. Rozvány e din familia Rozvăneştilor dele Salonta; tatăl său a fost instructor al lui Arany János, şi a rămas în amintirea ungurilor prin memoriile ce le-a scris despre acest poiet maghiar. A fost farmacist în Arad, şi nu s'a întovărăşit cu Ştefan Ciceo-Pop (ce 'nseamnă acest amănunt, dacă Rozvány a fost „get-beget" ungur?), ci a făcut parte din tovărăşiile ungureşti, iar farmacia sa a fost o adevărată casină ungurească.

„Rechizitoriul unei generaţii"....

La Budapesta a fost săptămâna trecută o sinucidere, — nimic mai obişnuit ca aşa ceva în Ungaria şi 'n special în capitala ei. Decât că sinuciderea aceasta are un cântec. „Magyarság" din 18 crt. arată că tânărul care şi-a pus capăt zilelor, a lăsat o scrisoare: în care îşi învinueşte de-o parte părinţii, că l-au crescut prea delicat, prea om de omenie pentru vremile de astăzi, iar de altă parte acuză stările de lucruri din Ungaria, spunând că a trebuit să-şi facă seamă din pricină că în Ungaria nu se fericeşte decât cine are protecţie. „Aici (comentează ziarul amintit) totul depinde de protecţie, ea te scoboară, ea te ridică, şi cine nu-i protejat, se poate socoti pierdut Scrisoarea aceasta tragică, anonimă (a sinucigaşului) e un rechizitoriu pe care l-a semnat o 'ntreagă generaţie nedreptăţită, condamnată pe neprept"

„Vad oláhok . . ."

Vorba asta de ocară: „Valahi sălbatici", despre care crezusem c'a dispărut depe meleagurile noastre odată cu stăpânirea ungurească, a fost pronunţată tocmai de ziua unirii, într'un sat istoric ca Şiria. Se 'mbuibă acolo, în satul lui Slavici şi-al lui Rusu-Şirianu, de vreo zece ani de zile, un cetăţean străin cu drept de brevet de farmacie, faimosul Gründl, din pricina căruia Şiria e de vreme 'ndelungată în continuă fierbere. Indezirabilul acesta le strică şirienilor de obicei sărbătorile naţionale. Anul trecut parchetul arădan a avut de lucru cu insultele ce le rostise la 10 Mai o odraslă a nepoftitului. Acum, la 24 Ianuarie, indezirabilul a avut oaspeţi dela Arad, adecă vorbă vine, fiindcă erau cu paşaportu 'n buzunar. Unul dintre ei, pe nume Szandtner, tolerat în Arad ca specialist, pentrucă ar fi inginer chimist iar ingineri de-aceştia trebuie musai să-i aducem din Ungaria, a rostit pe stradă, dupăce ieşise dela indezirabilul Gründl, vorba »vad oláhok«. A fost auzit de consilierul judeţean Petre Tămaş şi pus la răcoare la postul de jandarmi, unde a recunoscut că i-a ieşit din gura blestemată acea ocară.

Aşteptăm să vedem: Va fi trimis sau ba în Ungaria sa, sau va ferici şi pe mai departe Aradul, ca indispensabil „specialist" ce este.

Cheltuielile ministerului de externe maghiar

Fostul ministru unguresc de finanțe Hegedüs Lorant a publicat la 17 Ian. crt. un articol in oficiosul Ligii Revizioniste „Pesti Hirlap", cerând guvernului maghiar să facă economii și să le 'nceapă cu reducerea dela 240 la 140 a deputaților și cu suprimarea cheltuielilor extrabugetare. A cerut să se suprime intâi cheltuielile extrabugetare ale ministerului de externe, deoarece s'a dovedit că se fac fără niciun rezultat, și a arătat că ministerul afacerilor străine a avut dela 1927 incoace următoarele cheltueli și următoarele bugete:

	buget	cheltuieli
1927–28	6.8 milioane	9.2 milioane
1928–29	7.4 pengő	8.8 pengő
1929–30	11.7	12,2
1930–31	11.8	12.2
1931–32	10.9	10.3
1932–33	9.4	9.222
1933–34	9.4	9.013

Precum e de 'nțeles, cea mai mare parte din aceste sume s'au cheltuit cu propaganda iredentistă. Am greși insă dacă am crede că s'a cheltuit cu această propagandă numai atât (300 de milioane de lei pe an, in medie), fiindcă, după cum am arătat in n-rul intâi din anul trecut al „Gazetei Antirevizioniste", au și celelalte ministere capitole destinate propagandei.

Iarăși o afacere a președintelui Ligii Revizioniste maghiare

Parlamentul unguresc a avut să hotărască la 16 Ianuarie in privința ridicării imunității parlamentare a mai multor deputați, adecă în privința cererii tăcută de justiție parlamentului, ca să dea pe mâna ei pe deputații cu pricina, spre a-i judeca în nu ni se spune ce chestii.

Parlamentul a ridicat imunitatea a doi sau trei, și a hotărît că pe a celorlalți, în frunte cu Herceg Ferencz, președintele Ligii Revizioniste maghiare, nu o ridică.

Știrea aceasta n'am găsit-o decât în desbaterile parlamentare ale lui „Magyarság" (nr. din 17 Ian.). Nu-i vorbă, atâta mai lipsea, să o citim și 'n oficiosul Ligii Revizioniste, în „Pesti Hirlap".

Adevărat că și „Magyarság" e cu lacăt pe gură, și nu ne spune nimic în ce chestie penală nouă e dat în judecată președintele Ligii Revizioniste.

Până la urmă însă tot vom afla-o noi.

După plebiscitul din Saar și după pactul dela Roma

(Continuare din pag. I-a)

cu cea privitoare la ea, iar de altă parte e și mai periculoasă decât renunțarea la revizuire, pentrucă dacă nu astăzi mâine sau poimâne, Germania va lua dela Ungaria ținuturi locuite de germani, și va face-o și mai „mutilată" decât este astăzi.

Aceasta-i grozava răspântie la care a ajuns Ungaria.

Cum a reacționat după pactul dela Roma, am arătat-o acum două săptămâni: printr'o remaniere ministerială, ieșind din guvern Kállay, omul germanofilului declarat Bethlen. Generalul Gömbös era atunci să-și cârpească guvernul cu eckhardiști și wolfiști, de-asemenea germanofili, ca Gömbös insuși de altfel dar mai maleabili, adecă mai după cum bate vântul — și vântul care-i bătea, bătea dela Paris și dela Roma. Cei dela Budapesta și-au tras insă repede seama că cu pactul dela Roma nu s'au terminat surprizele, fiindcă mai trebuia așteptat plebiscitul din Saar, și astfel cei buni pentru toate vânturile n'au mai intrat in guvern.

Acum se 'ncepe criza politică din nou. Ziarul eckhardist „Uj Magyarság" arată in editorialul dela 23 crt. că Budapesta e cuprinsă de-o adevărată isterie politică: *toată lumea vorbește ba că Gömbös și cu Bethlen sunt la cuțite, ba că vine un guvern Iuliu Károlyi («bun la toate cele"), ba că Gömbös dizolvă parlamentul dupăce va vota reforma electorală, și-și va alege la primăvară, cu noua lege, un parlament de dictatură.*

Criza ce-o reoglindește această „isterie politică", repetăm, nu e 'n legătură numai cu orientarea externă. Sunt la ordinea zilei in Ungaria cele două chestii mari din cale afară: latifundiile (in legătură cu colonizările făgăduite de ani de zile iar acuma formal), și reforma electorală, făgăduită deasemenea prin angajament formal.

In chestia agrară Iuliu Károlyi a luat deunăzi o atitudine energică, cerând să nu se admită nicio discuție despre latifundii. *Acum trei zile, omul care a luat această atitudine a fost primit in audiență la regent, dupăce capitala cuprinsă de „isterie" a 'nceput să vorbească despre revenirea lui in runtea guvernului.*

De altă parte guvernul e in contradicție pe chestia electorală cu Bethlen, care are alături de el mare parte a partidului guvernamental. Generalul Gömbös a avut zilele trecute mai multe intrevederi cu el pe această chestie, și ca să mascheze, a ținut consfătuiri și cu șefii de partide opoziționiste.

Ce va urma din toată această fierbere, se va vedea nu peste mult.

Cetitorii cari ne datorează abonamentul pe anul trecut, ne vor trimite 55 de lei pe Sept. — Dec., sau câte 15 lei pe lună dacă nu primesc gazeta dela început, plus abonamentul pentru anul 1935.

*

Radio Roma a făcut Luni o inovație, care a pricinuit mare bucurie ungurilor. Cu începere de Luni, in fiecare seară la orele 7 se spun la postul de radio din capitala italiană știri *in limba maghiară* despre lucruri din Italia.

Lista neagră

„Gazeta Antirevizionistă" s'a trimis până la Anul Nou la oameni cari au achitat abonamentul, sau, după obiceiul tuturor ziarelor, consfințit și de lege, la oamenii cari n'au refuzat trei numere de probă.

Am avut mâhnirea să vedem că dintre cei cari ni-au reținut ziarul, foarte mare parte nu-și fac datoria și nu-și plătesc abonamentul, iar câțiva ni-au refuzat gazeta fără să plătească numerele reținute, dupăce au primit-o câte două, trei luni.

Publicăm astăzi lista celor cari ni-au refuzat ziarul in chipul acesta, fără să achite numerele reținute:

Ion Băltescu, președ. Camerei de Comerț din Timișoara, a reținut n-rele 6–12.

Dr. Ioan Faur, inspector, Timișoara, la fel.

I. Gogan, primar Turnu-Severin, n-rele 7–17 din an I și 1 din an II.

Aurel Mosora, primar, Sighișoara, no. 8–13.

Dr. Al. Dragomir, Cluj, no. 4–14.

Petre Popovici, Vașcău, no. 4–15.

Ion Moșoi, Brașov, no. 5–17 din an. I și 1 din an. II.

Dănilă Ilițescu, Timișoara, no. 7–17 din an. I și 1–2 din an. II.

*

In n-rul viitor vom incepe publicarea restanțierilor.

Informațiuni

Ziarele au anunțat zilele trecute că s'a sinucis la Cluj din pricina neurastheniei colonelul în retragere Sebastian Brândușa.

Regretatul — să n'o uităm — a avut la Arad un mare rol în Noemvrie 1918, când cei cari tratau cu Jászi despre transformarea Ardealului într'o provincie de stil elvețian sub stăpânirea Ungariei, erau gata-gata să accepte această propunere, și au fost împiedecați, inainte de sosirea dela Viena a d-lui Iuliu Maniu, de ofițerii din Arad, în frunte cu colonelul Brândușa.

*

La Săvârșin se inaugurează astăzi în cadrele unei mari serbări naționale, o bibliotecă poporală, a treia ce-o înființează dela Crăciun în satele județului nostru societatea „Concordia".

*

Secția din orașul Hunedoara a Ligii Antirevizioniste și-a ales următoarea conducere: președinte G. Dubleșiu, vicepreședinte Teodor Pop, secretar prof. G. Bezeriță.

*

Se judecă de câteva zile la București procesul spionilor bulgari dela poșta noastră centrală.

*

Sovietele rusești au vândut căile ferate din Manciuria Japoniei.

*

La Seghedin și Hódmezővásárhely s'au făcut șase arestări de comuniști. Arestații, între cari e și un avocat din Seghedin, aveau legături cu centrele comuniste din Viena și Paris.

*

Guvernamentalii bethleniști din Dobrițin s'au dus zilele trecute să se plângă la președintele partidului maghiar guvernamental Sztranyavszki, în contra teroarei partizanilor din acel oraș ai d-lui Gömbös. Dupăcum arată în legătură cu aceasta ziarul budapestan «Magyarság», oamenii lui Gömbös spionează fiecare mișcare a oamenilor lui Bethlen, și-i șicanează cu licitații și cu controlări ale registrelor comerciale. Se ține evidență despre oricine intră la episcopul Baltazar.

Săptămâna

In țară: Incordare mare în lumea politică poate că un început de limpezire. La național-țăr se continuă mai precipitat ca oricând procesul de părțire între maniiști și vaidiști, în urma atacului l-a 'ndreptat la Sibii în contra d-lui Maniu de subsecretar de stat Viorel Tilea, și 'n urma circu date de d. Vaida către organizațiile din Ardeal și nat, ca să-i trimită până la 1 Febr. lista tuturor niiștilor și să-i țină sub observație.

Partidul d-lui mareșal Averescu și cu par d-lui Gheorghe Brătianu au căzut definitiv la in gere. Cei doi șefi de partid au dat Vineri un com cat arătând înțelegerea făcută, dar comunicatul a tăiat în întregime de cenzură.

Ministrul Iamandi și-a retractat Marți cuvi rostite 'n parlament despre orașele din Ardeal. In Unirii Liga Antirevizionistă a ținut în contra lui nări în toată țară.

Ca o satisfacție, guvernul a dat ordin intrepr rilor industriale să înainteze până la 1 Febr. min rului de industrie lista personalului ce-l au, ar dacă-s cetățeni români sau străini și ce fel de slujb

In scaunul de mitropolit al Moldovei a fost Nicodim dela Mănăstirea din Neamț, fost mitro în Basarabia.

Săptămâna externă *ni-a adus mai lucruri neașteptate:*

In Asia s'a re'nceput războiul între Japon China.

In Africa abisinienii au trecut dela atacuri contra Somaliei italiene la atacuri în contra Sa franceze.

In două insule italiene cu populație greceasc Marea Mediterană e răscoală generală. Se dau crâncene între răsculați și între flota aeriană și ritimă a Italiei.

In Bulgaria a fost răsturnat de ofițerii mona guvernul venit anul trecut prin lovitură de stat a lonelului Kimon Gheorghieff, pentrucă punea la să facă Bulgaria republică. Noul guvern, alcătu mare parte din ofițeri, în frunte cu generalul Z a dat declarații presei — ca răspuns la zvonuri va rupe-o cu politica de prietenie față de sârbi a vernului Gheorghieff — că va păstra prietenia cu goslavia. In ce privește legăturile cu noi, nu se încă știi cum au să fie. Guvernul care a căzut o puse cu declarații de dragoste la adresa no pentruca s'o sfârșească cu cea mai sălbatică te făcută 'n contra fraților noștri din Bulgaria.

In Ungaria e iarăși criză politică. Vorbim ea pe larg în altă parte.

In Rusia s'a făcut o schimbare în consiliul sarilor. La producția națională a fost adus un co Karp, poate că român de origine, din Carpii p dela noi în Rusia în secolul trecut. La finanțe e sar o femeie.

Germania, încurajată din plebiscitul din Saa gândește să rupă dela Lituania ținutul Memel. Lit și-a mobilizat rezerviștii. Știrile despre concentr trupe germane la granița lituană au fost însă desm

Cutia cu scrisori

Domnule Director!

Noi elevii claselor V, VI, VII dela școala primară de stat secția Românească din Com. Stancioava, Plasa Secaș, jud. Timiș-Torontal, aflând de existența mult prețuitei Gazete Antirevizioniste ce cu atâta dragoste și iubire de neam o conduceți, ne-am hotărît să vă rugăm să binevoiți a ne asculta rugămintea trimițind pe adresele părinților noștri această gazetă redeșteptătoare și trezitoare de sentimente naționale, cu gândul că la primirea ei și prin stăruința și rugămintea noastră o vor abonao și dânșii. Noi cunoaștem foarte bine toată propaganda ce o fac nepoții hoardelor lui Arpad din spusele domnului Învățător. La rândul nostru și chiar din momentul de față, dacă va fi nevoie, vom ști să ne facem datoria față de țară și de scumpul nostru Rege, așa după cum au jurat în fața lui Dumnezeu câțiva dintre noi la adunarea antirevizionistă ținută astă toamnă la Timișoara, când a participat domnul profesor universitar Onisifor Ghibu nul Lungulescu secretar

Scriem mai jos numel ților noștri, cărora vă să le trimiteți gazeta de așa cum ați comuni mneavoastră (Urmează a 32 de părinți, căro luat măsuri să li se trim merile de probă cerute. —

(Toți sunt plugari, sunt ri în comuna Stancio Timiș Torontal, Poșta Re că cumva ar fi prea și imposibil să trimiteți re câte 4 numere, de mod gratuit, atunci cel rugăm să trimiteți nu un număr la fiecare. In că dorința noastră va fi cosiderare, vă mulțumim flet și vă asigurăm că vom strânge bani să o bona și noi.

Cu deosebită în numele elevilor din cl.

Coroi Vasile cl. V

Bota Pascu cl. VI

Căpușean Vasile c

Bătăran Petre cl.

Tiparul Tipografiei Diecezane Arad